

**Štátny vzdelávací program pre 1. stupeň
základnej školy v Slovenskej republike**

ISCED 1- Primárne vzdelávanie

12. 06. 2008

**PhDr. Július Hauser
riaditeľ**

O B S A H

ÚVOD	3
1. Primárne vzdelávanie – ISCED1	6
2. Ciele primárneho vzdelávania	6
3. Primárny stupeň školského vzdelávania.....	7
4. Profil absolventa – vzdelanostný model absolventa primárneho stupňa.....	8
5. Vzdelávacie oblasti a prierezové témy.....	10
5. 1 Charakteristika vzdelávacích oblastí primárneho vzdelania.....	11
5.1.1 Jazyk a komunikácia	11
5.1.2 Matematika a práca s informáciami.....	13
5.1.3 Príroda a spoločnosť.....	14
5.1.4 Človek a hodnoty.....	15
5.1.5 Človek a svet práce.....	16
5.1.6 Umenie a kultúra	17
5.1.7 Zdravie a pohyb	18
5. 2 Charakteristika prierezových tém primárneho vzdelávania.....	19
5.2.1 Dopravná výchova – výchova k bezpečnosti v cestnej premávke.....	19
5.2.2 Environmentálna výchova.....	20
5.2.3 Osobný a sociálny rozvoj	20
5.2.4 Ochrana života a zdravia.....	21
5.2.5 Tvorba projektu a prezentačné zručnosti.....	21
5.2.6 Mediálna výchova.....	21
5.2.7 Multikultúrna výchova	22
6. Vzdelávacie štandardy	22
7. Rámcové učebné plány.....	23
8. Organizačné podmienky na vzdelávanie.....	27
9. Povinné personálne zabezpečenie	27
10. Povinné materiálne-technické a priestorové zabezpečenie	28
11. Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri vzdelávaní	28
12. Osobitosti a podmienky na výchovu a vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno -vzdelávacími potrebami.....	28
12.1 Vzdelávanie žiakov so zdravotným znevýhodnením.....	29
12.2 Výchova a vzdelávanie žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia.....	33
12.3 Výchova a vzdelávanie žiakov s nadaním.....	35
13. Zásady a podmienky pre vypracovanie školských vzdelávacích programov	38

Úvod

Štátny vzdelávací program škôl je podľa nového školského zákona hierarchicky najvyšší cieľovo programový projekt vzdelávania, ktorý zahŕňa rámcový model absolventa, rámcový učebný plán školského stupňa a jeho rámcové učebné osnovy. Predstavuje prvú, rámcovú úroveň dvojúrovňového participatívneho modelu riadenia škôl. Vyjadruje hlavné princípy a ciele vzdelanostnej politiky štátu, ako aj demokratické a humanistické hodnoty, na ktorých je národné vzdelávanie založené. Vymedzuje všeobecné ciele škôl ako kľúčové kompetencie (spôsobilosti) vo vyváženom rozvoji osobnosti žiakov a rámcový obsah vzdelania. Štátny vzdelávací program podporuje komplexný prístup pri rozvíjaní žiackych spôsobilostí poznávať, konať, hodnotiť a dorozumievať sa i porozumieť si na danom stupni vzdelávania. Je východiskom a záväzným dokumentom pre vytvorenie individuálneho školského vzdelávacieho programu školy, kde sa zohľadňujú špecifické lokálne a regionálne podmienky a potreby.

(a) Štátny vzdelávací program školského stupňa:

- je zostavený na základe participatívneho demokratického princípu ako model dvojúrovňového cieľového programu vzdelávania (kurikula) a jeho súčasťou je aj voliteľná časť vzdelávacieho programu individuálnej školy, ktorá zohľadňuje potreby a záujmy miestneho spoločenstva a regiónu,
- je zameraný na štandardné cieľové požiadavky na vedomosti, spôsobilosti a hodnotové postoje, ktoré sú rozvíjané prostredníctvom obsahu vzdelania, vymedzeného ako jadrové učivo,
- je rámcovaný povinným obsahom vzdelania, ktorým sa majú rozvinúť kľúčové kompetencie (spôsobilosti)¹ požadované pre určitý stupeň a druh vzdelávania garantovaného štátom,
- je vypracovaný podľa princípu následnosti a kontinuity školských stupňov (preprimárny, primárny, nižší sekundárny, vyšší sekundárny), ktorých programy na seba nadväzujú a korelujú,
- podporuje komplexný medzipredmetový a nadpredmetový prístup k projektovaniu obsahu vzdelania podľa obsahových vzdelávacích oblastí a im zodpovedajúcich učebných predmetov,
- zavádza aj prierezové témy (tematiky), ktoré reflektujú otázky súčasného človeka, krajiny, Európskej únie a sveta. Prelínajú sa ako povinná súčasť vzdelávania jednotlivými predmetmi a môžu sa uplatňovať prostredníctvom rôznych organizačných foriem a metód výučby (riešením problémov a projektov, prípadovou štúdiou, kooperáciou, zážitkovým učením a pod.),
- umožňuje modifikáciu obsahu pre školy so zameraním,
- umožňujú vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno -vzdelávacími potrebami,
- podmieňuje svoje uskutočnenie zabezpečením motivujúceho učebného prostredia a podporujúcej socioemočnej klímy triedy a školy, odporúča zamerať sa na socializáciu žiakov vlastnou kultúrou školy a jej prostredia,
- dáva možnosť školám hodnotiť žiakov komplexne a viac sa zameriavať na individuálne rozvíjanie osobného potenciálu žiakov,

---

¹ Pojmy kompetencia, spôsobilosť alebo v množnom čísle kompetencie, spôsobilosti sú v texte uvádzané ako rovnocenné synonymické výrazy.

- dáva priestor konkrétnej škole, aby prostredníctvom vlastného vzdelávacieho programu dotvorila obsah vzdelávania podľa špecifických regionálnych a lokálnych podmienok a požiadaviek, pričom stavia na cieľoch, ktoré škole kladie spoločnosť s ohľadom na požadovanú vzdelanostnú úroveň a kultúrnu gramotnosť obyvateľov SR,
- kladie dôraz na kvalitu školy, ktorá uplatňuje vonkajšie a vnútorné vyhodnocovanie (evalváciu) svojich programov, procesov a výsledkov,
- podporuje samostatnosť škôl a profesijnú zodpovednosť pedagógov za výsledky vzdelávania,
- je otvorený kurikulárny dokument, ktorý sa bude podľa potrieb a požiadaviek aktualizovať

b) Školský vzdelávací program - voliteľný obsah vzdelania v učebnom pláne školského stupňa

Voliteľný obsah vzdelávania je napĺňaný v **školskom vzdelávacom programe**, ktorý predstavuje druhú úroveň participatívneho modelu riadenia. Poskytuje školám možnosť profilovať sa a vychádzať v ústrety potrebám a záujmom žiakov.

Škola sa stáva otvoreným spoločenstvom. Štát dáva dôveru školám, aby v spolupráci so širšou komunitou spoznali požiadavky obce, regiónu a premietli ich do obsahu vzdelania v rámci voľných hodín.

Možnosti využitia voľného počtu hodín

Učebné predmety, ktoré rozširujú a prehlbujú obsah predmetov zaradených do Štátneho vzdelávacieho programu.

1. Učebné predmety, ktoré si škola vyberie z ponuky odporúčaných voliteľných predmetov²
2. Učebné predmety, ktoré si škola sama zvolí a sama si pripraví ich obsah.
3. Učebné predmety, ktorých obsah je doplnením učebného predmetu pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktorí nemôžu napredovať v rámci bežných vyučovacích hodín a ktorí postupujú podľa individuálnych výchovno - vzdelávacích programov.
4. Špecifické učebné predmety pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.
5. Experimentálne overené inovačné programy zavedené do vyučovacej praxe.
6. Profilovanie programového zamerania školy.

Tvorba a realizácia Školského vzdelávacieho programu si vyžaduje tímovú spoluprácu pedagogických pracovníkov, pričom sa odporúča variabilnejšia organizácia vyučovania - blokové vyučovanie, individualizácia vyučovania, zmeny v hodnotení žiakov, priestor pre výber voliteľných predmetov v rámci voliteľných hodín.

---

² Zoznam voliteľných predmetov bude dopĺňaný priebežne.

**Medzinárodná štandardná klasifikácia vzdelávania
(ISCED – International Standard Classification of Education)**

Pre vypracovanie Štátneho vzdelávacieho programu podľa jednotlivých stupňov vzdelávania používame aj na Slovensku klasifikáciu ISCED³ (UNESCO, 1999) pre obsahové oblasti vzdelávania, podľa ktorej sa postupuje v Európskej únii a ktorú akceptujú aj iné medzinárodné organizácie (napr. OECD).

Medzinárodná klasifikácia vzdelávania ISCED

Stupeň ISCED	Stupeň školskej sústavy- opis	V slovenskom školskej sústave
ISCED 0	Preprimárne vzdelávanie nultého stupňa – všetky druhy vzdelávania predchádzajúce primárnemu vzdelávaniu	Vzdelávanie prebiehajúce v materských školách
ISCED 1	Primárne vzdelávanie - vzdelávanie na primárnej úrovni	1. stupeň základnej školy (1.- 4. ročník)
ISCED 2	Nižšie sekundárne vzdelávanie – vzdelávanie na nižšom sekundárnom stupni. Nadväzuje na primárne vzdelávanie pred vstupom na vyššie sekundárne vzdelávanie	2. stupeň základnej školy (5.-9. ročník) a nižšie ročníky 5 - 8 ročných gymnázií a konzervatórií (po ročník, ktorý zodpovedá 9. ročníku základnej školy)
ISCED 2A	2. stupeň základnej školy	
ISCED 2B	Ukončené povinné vzdelávanie v rámci neukončeného odborného vzdelávania	
ISCED 2C	Zaučenie v odbore	
ISCED 3	Vyššie sekundárne vzdelávanie – vzdelávanie, ktoré nasleduje po ukončení nižšieho sekundárneho stupňa pred vstupom do terciálneho stupňa	Do vyššej sekundárnej úrovne sa zaraďujú štvorročné gymnáziá a vyššie ročníky 5 - 8 ročných gymnázií (všeobecné vzdelávanie), stredné odborné školy (vrátane vyšších ročníkov konzervatórií) a stredné odborné učilištia (odborné vzdelávanie)
ISCED 3A	Stredné (všeobecné) vzdelávanie s maturitou (gymnázium)	
ISCED 3B	Stredné odborné vzdelávanie s maturitou	
ISCED 3C	Stredné odborné vzdelávanie	

³Upravené podľa: Skalková, J. : Obecná didaktika. Praha : Grada, 2007, s. 262-263.

Podľa originálu UNESCO. 1999. International Standard Classification of Education : ISCED-97. Paris : UNESCO, 1999. 42 s. (BPE-98/WS/1)

1. Primárne vzdelávanie - ISCED 1 (prvý stupeň základnej školy)

Program primárneho vzdelávania (1. stupeň základnej školy) má zabezpečiť hladký prechod z predškolského vzdelávania a z rodinnej starostlivosti na školské vzdelávanie prostredníctvom stimulovania poznávacej zvedavosti detí, vychádzajúcej z ich osobného poznania. Východiskom sú aktuálne skúsenosti žiaka, vedomosti, pojmy a záujmy, ktoré sú rozvíjané podľa jeho reálnych možností tak, aby sa dosiahol pevný základ pre jeho budúci akademický a sociálny úspech. Program je založený na princípe postupu od známeho k neznámemu pri nadobúdaní nových skúseností z pozorovania a zažitia aktivít a udalostí, ktoré sú spojené so životom dieťaťa a s jeho bezprostredným kultúrnym a prírodným prostredím.

V tomto veku je pre deti dôležitá programová možnosť získať vlastnými aktivitami bohaté skúsenosti a zážitky prostredníctvom hry a učenia v skupine rovesníkov. Osobitne významné je aj poskytovanie možností rozvíjať si potrebu vyjadrovať sa a realizovať sa prostredníctvom slov, pohybov, piesní a obrazov, čo je významný základ pre rozvoj gramotnosti. Základom je priateľská a ústretová klíma, ktorá podnecuje žiakov k spontánnemu a tvorivému poznávaniu, konaniu, hodnoteniu a dorozumievaniu a podporuje celostný rozvoj ich osobnosti.

Program primárneho vzdelávania má pripraviť žiakov na samostatnú prácu i na prácu v skupinke, aby každý z nich získal pevný základ spoločného poznania a zároveň osobnej skúsenosti z vzájomného ohľadu, uznania a úcty.

Vzdelávanie na prvom stupni je organizované tematicky s prirodzeným začlenením integratívnych predmetových prvkov, čím sa vytvára základ pre nižšie sekundárne vzdelávanie (ktoré už uplatňuje špecifickejší predmetovo-disciplinárny prístup).

Súčasťou cieľového programu je aj včasná korekcia prípadných znevýhodnení (zdravotných, sociálnych a učebných) a rozpoznanie, resp. podchytenie špecifických potrieb, záujmov a schopností (vrátane nadania a talentu) žiakov. Dôležité je podchytenie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. (včasná depistáž, diagnostika a korekcia prípadných znevýhodnení).

Hodnotenie žiakov je postavené na plnení konkrétnych a splniteľných úloh, je založené prevažne na diagnostikovaní a uplatňovaní osobného rozvoja žiaka. Každý žiak musí mať možnosť zažívať úspech a musí vedieť, že chyby a ich odstraňovanie tiež napomáhajú k jeho rozvoju.

2. Ciele primárneho vzdelávania

Primárne vzdelávanie poskytuje východiskovú bázu pre postupné rozvíjanie kľúčových spôsobilostí (kompetencií) žiakov ako základu všeobecného vzdelania prostredníctvom nasledujúcich cieľov:

- poskytnúť žiakom bohaté možnosti vedeného skúmania ich najbližšieho kultúrneho a prírodného prostredia tak, aby sa rozvíjala ich predstavivosť, tvorivosť a záujem skúmať svoje okolie,
- umožniť žiakom spoznávať svoje vlastné schopnosti a rozvojové možnosti a osvojiť si základy spôsobilosti učiť sa učiť sa a poznávať seba samého,

- podporovať kognitívne procesy a spôsobilosti žiakov kriticky a tvorivo myslieť prostredníctvom získavania vlastnej poznávacej skúsenosti a aktívnym riešením problémov,
- vyvážene rozvíjať u žiakov spôsobilosti dorozumieť sa a porozumieť si, hodnotiť (vyberať a rozhodovať) a iniciatívne konať aj na základe sebariadenia a sebareflexie,
- podporovať rozvoj intrapersonálnych a interpersonálnych spôsobilostí, najmä otvorene vstupovať do sociálnych vzťahov, účinne spolupracovať, rozvíjať si sociálnu vnímavosť a citlivosť k spolužiakom, učiteľom, rodičom, ďalším ľuďom obce a k svojmu širšiemu kultúrnemu a prírodnému okoliu,
- viesť žiakov k tolerancii a k akceptovaniu iných ľudí, ich duchovno-kultúrnych hodnôt,
- naučiť žiakov uplatňovať svoje práva a súčasne plniť svoje povinnosti, niesť zodpovednosť za svoje zdravie a aktívne ho chrániť a upevňovať.

Hlavnými programovými cieľmi primárneho vzdelávania sú rozvinuté kľúčové spôsobilosti (ako kombinácie vedomostí, spôsobilostí, skúseností a postojov) žiakov na úrovni, ktorá je pre nich osobne dosiahnuteľná.

V etape primárneho vzdelávania sú za kľúčové považované: komunikačné spôsobilosti, matematická gramotnosť a gramotnosť v oblasti prírodných vied a technológií, spôsobilosti v oblasti digitálnej gramotnosti (informačno-komunikačné technológie), spôsobilosti učiť sa učiť sa, riešiť problémy, ďalej sú to osobné, sociálne a občianske spôsobilosti, spôsobilosť chápať kultúru v kontexte a vyjadrovať sa prostriedkami danej kultúry.

Osvojovanie kľúčových kompetencií je dlhodobým a zložitým procesom, ktorý začína v preprimárnom vzdelávaní, pokračuje v primárnom a sekundárnom vzdelávaní a postupne sa dotvára v ďalšom priebehu života. Celoživotne sa rozvíjajúce kľúčové spôsobilosti (kompetencie) potrebuje každý jednotlivec na osobné uspokojenie a naplnenie, na rozvoj kompletnej osobnosti, na aktívne občianstvo a na uplatnenie sa vo svete práce. Výber kľúčových kompetencií vychádza z európskeho referenčného rámca kľúčových spôsobilostí, ktoré sú rozpracované s ohľadom na hodnoty a potreby nášho školského systému. Kľúčové spôsobilosti sú viacúčelové (multifunkčné), lebo slúžia na výkon pracovných a mimopracovných (občianskych, spotrebiteľských, domácnostných, rodinných, zdravotných a iných) aktivít v osobnom živote. Majú nadpredmetový charakter a vzájomne sa prelínajú. Sú výsledkom celkového procesu celostného vzdelávania. K ich rozvíjaniu prispieva celý vzdelávací obsah, organizačné formy a metódy výučby, podnetné sociálno-emočné prostredie školy, programové aktivity uskutočňované v škole, ale aj v mimovyučovacej a v mimoškolskej činnosti.

3. Primárny stupeň školského vzdelávania

Primárne vzdelanie získa žiak úspešným absolvovaním všeobecno-vzdelávacieho programu ostatného ročníka primárneho stupňa základnej školy. Dokladom o získanom vzdelaní je vysvedčenie. Absolvent programu primárneho vzdelávania plynule pokračuje na nadväzujúcom stupni nižšieho sekundárneho vzdelávania alebo adekvátnom stupni viacročného gymnázia.

4. Profil absolventa - vzdelanostný model absolventa primárneho stupňa

Absolvent programu primárneho vzdelania má osvojené (aj vlastným podielom) základy čitateľskej, pisateľskej, matematickej, prírodovedeckej a kultúrnej gramotnosti. Nadobudol základy pre osvojenie účinných techník (celoživotného) učenia sa a pre rozvíjanie spôsobilostí. Získal predpoklady pre to, aby si vážil sám seba, i druhých ľudí, aby bol dokázal ústretovo komunikovať a spolupracovať

Má osvojené základy používania materinského, štátneho a cudzieho jazyka.

Úroveň rozvinutosti kľúčových kompetencií tvorí bázu pre ďalší rozvoj v následných stupňov vzdelávania.

Absolvent primárneho vzdelania má **osvojené tieto kľúčové kompetencie (spôsobilosti)**⁴:

(a) sociálne komunikačné kompetencie (spôsobilosti)

- vyjadruje sa súvisle a výstižne písomnou aj ústnou formou adekvátnou primárnemu stupňu vzdelávania,
- dokáže určitý čas sústredene načúvať, náležite reagovať, používať vhodné argumenty a vyjadriť svoj názor,
- uplatňuje ústretovú komunikáciu pre vytváranie dobrých vzťahov so spolužiakmi, učiteľmi, rodičmi a s ďalšími ľuďmi, s ktorými prichádza do kontaktu,
- rozumie rôznym typom doteraz používaných textov a bežne používaným prejavom neverbálnej komunikácie a dokáže na ne adekvátne reagovať,
- na základnej úrovni využíva technické prostriedky medzi osobnej komunikácie,
- chápe význam rešpektovania kultúrnej rozmanitosti,
- v cudzích jazykoch je schopný na primeranej úrovni porozumieť hovorenému textu, uplatniť sa v osobnej konverzácii, ako aj tvoriť texty, týkajúce sa bežných životných situácií,

(b) kompetencia (spôsobilosť) v oblasti matematického a prírodovedného myslenia

- používa základné matematické myslenie na riešenie rôznych praktických problémov v každodenných situáciách a je schopný (na rôznych úrovniach) používať matematické modely logického a priestorového myslenia a prezentácie (vzorce, modely)
- je pripravený ďalej si rozvíjať schopnosť objavovať, pýtať sa a hľadať odpovede, ktoré smerujú k systematizácii poznatkov,

(c) kompetencie (spôsobilosti) v oblasti informačných a komunikačných technológií

- vie používať vybrané informačné a komunikačné technológie pri vyučovaní a učení sa,
- ovláda základy potrebných počítačových aplikácií,
- dokáže primerane veku komunikovať pomocou elektronických médií,
- dokáže adekvátne veku aktívne vyhľadávať informácie na internete,
- vie používať rôzne vyučovacie programy,
- získal základy algoritmického myslenia,
- chápe, že je rozdiel medzi reálnym a virtuálnym svetom,

---

⁴ Upravené podľa odporúčania Európskeho parlamentu a rady z 18. decembra 2006 o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie.

- vie, že existujú riziká, ktoré sú spojené s využívaním internetu a IKT.

(d) kompetencia (spôsobilosť) učiť sa učiť sa

- má osvojené základy schopnosti sebareflexie pri poznávaní svojich myšlienkových postupov,
- uplatňuje základy rôznych techník učenia sa a osvojovania si poznatkov ,
- vyberá a hodnotí získané informácie, spracováva ich a využíva vo svojom učení a v iných činnostiach,
- uvedomuje si význam vytrvalosti a iniciatívy pre svoj pokrok,

(e) kompetencia (spôsobilosť) riešiť problémy

- vníma a sleduje problémové situácie v škole a vo svojom najbližšom okolí, adekvátne svojej úrovni navrhuje riešenia podľa svojich vedomostí a skúseností z danej oblasti,
- pri riešení problémov hľadá a využíva rôzne informácie, skúša viaceré možnosti riešenia problému, overuje správnosť riešenia a osvedčené postupy aplikuje pri podobných alebo nových problémoch,
- pokúša sa problémy a konflikty vo vzťahoch riešiť primeraným (chápaným a spolupracujúcim) spôsobom,

(f) osobné, sociálne a občianske kompetencie (spôsobilosti)

- má základy pre smerovanie k pozitívnemu sebaobrazu a sebadôvere,
- uvedomuje si vlastné potreby a tvorivo využíva svoje možnosti,
- dokáže odhadnúť svoje silné a slabé stránky ako svoje rozvojové možnosti,
- uvedomuje si dôležitosť ochrany svojho zdravia a jeho súvislosť s vhodným a aktívnym trávením voľného času
- dokáže primerane veku odhadnúť dôsledky svojich rozhodnutí a činov,
- uvedomuje si, že má svoje práva a povinnosti,
- má osvojené základy pre efektívnu spoluprácu v skupine,
- dokáže prijímať nové nápady alebo aj sám prichádza s novými nápadi a postupmi pri spoločnej práci,
- uvedomuje si význam pozitívnej sociálno-emočnej klímy v triede a svojim konaním prispieva k dobrým medziľudským vzťahom,

(g) kompetencia (spôsobilosť) vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry

- dokáže sa vyjadrovať na úrovni základnej kultúrnej gramotnosti prostredníctvom umeleckých a iných vyjadrovacích prostriedkov,
- dokáže pomenovať druhy umenia a ich hlavné nástroje a vyjadrovacie prostriedky (na úrovni primárneho vzdelávania),
- uvedomuje si význam umenia a kultúrnej komunikácie vo svojom živote,
- cení si a rešpektuje kultúrno-historické dedičstvo a ľudové tradície,
- rešpektuje vkus iných ľudí a primerane veku dokáže vyjadriť svoj názor a vkusový postoj,
- ovláda základné pravidlá, normy a zvyky súvisiace s úpravou zovňajšku človeka,
- pozná bežné pravidlá spoločenského kontaktu (etiketu),
- správa sa kultúrne, primerane okolnostiam a situáciám,
- má osvojené základy pre tolerantné a empatické vnímanie prejavov iných kultúr.

5. VZDELÁVACIE OBLASTI A PRIEREZOVÉ TÉMY

Vzdelávacie oblasti sú okruhy, do ktorých patrí problematika vyčlenená z obsahu celkového vzdelávania a z formulovania kľúčových kompetencií. Obsah školského vzdelávania tvorí kultúrne dedičstvo – poznanie, hodnoty, normy, vzorce správania, výkony a komunikáty, ktoré sú vlastné určitej sociálnej skupine. Prostredníctvom svojej kultúry spoločenstvo odovzdáva svoje chápanie sveta aj svoje skúsenosti ďalším generáciám. Obsah vzdelávania sa utvára na základe kultúrnej tradície, ktorú spoločenstvo prebralo z minulosti a inovácie, ku ktorým dospelo. Obsahom vzdelávania sú aj najnovšie poznatky, ktoré nastoľuje súčasný vedeckotechnický, hospodársky, sociálny a kultúrny rozvoj spoločnosti, napríklad informačné a komunikačné technológie, ktoré každý občan potrebuje k životu, k práci ale aj mimo práce ale taktiež aj sociokultúrne obsahy osobnostného rozvoja žiaka, jeho ochrany pred negatívnymi sociálnymi javmi, ochrany zdravia, prírody atď.

Vzdelávacie oblasti majú nadpredmetový charakter. V Štátnom vzdelávacom programe je obsah vzdelávacej oblasti rozčlenený do vybraných učebných predmetov. Škola si môže do týchto vzdelávacích oblastí doplniť ďalšie predmety.

Obsah primárneho vzdelávania je rozdelený do 7 **vzdelávacích oblastí**, ktoré vychádzajú z definovania obsahu vzdelávania a z kľúčových kompetencií.

PRIEREZOVÉ TÉMY sa prelínajú vzdelávacími oblasťami. Odrážajú aktuálne problémy súčasnosti, sú určitým návodom na ich prevenciu a riešenie, ale zároveň slúžia aj na prehĺbenie základného učiva, zdôraznenie aplikačného charakteru, majú prispieť k tomu, aby si žiaci rozšírili rozhľad, osvojili si určité postoje, hodnoty, rozhodovanie. Prepájajú rôzne oblasti základného učiva, prispievajú ku komplexnosti vzdelávania žiakov a pozitívne ovplyvňujú proces utvárania a rozvíjania kľúčových kompetencií (spôsobilostí) žiakov. Môžu sa vyučovať v rámci jednotlivých učebných predmetov alebo formou kurzov, prípadne samostatného voliteľného predmetu.

ZÁKLADNÉ PREDMETY VO VZDELÁVACÍCH OBLASTIACH PRE ZÁKLADNÉ ŠKOLY – ISCED 1 s VYUČOVACÍM JAZYKOM SLOVENSKÝM

VZDELÁVACIA OBLASŤ	PREDMETY
JAZYK A KOMUNIKÁCIA	SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA
	PRVÝ CUDZÍ JAZYK
MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI	MATEMATIKA
	INFORMATICKÁ VÝCHOVA
PRÍRODA A SPOLOČNOSŤ	PRÍRODOVEDA
	VLASTIVEDA
ČLOVEK A HODNOTY	ETICKÁ VÝCHOVA / NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA
ČLOVEK A SVET PRÁCE	PRACOVNÉ VYUČOVANIE
UMENIE A KULTÚRA	HUDOBNÁ VÝCHOVA
	VÝTVARNÁ VÝCHOVA
ZDRAVIE A POHYB	TELESNÁ VÝCHOVA

**ZÁKLADNÉ PREDMETY VO VZDELÁVACÍCH OBLASTIACH PRE ZÁKLADNÉ ŠKOLY
S VYUČOVACÍM JAZYKOM NÁRODNOSTÍ**

VZDELÁVACIA OBLASŤ	PREDMETY
JAZYK A KOMUNIKÁCIA	SLOVENSKÝ JAZYK A SLOVENSKÁ LITERATÚRA
	JAZYK NÁRODNOSTI A LITERATÚRA
	PRVÝ CUDZÍ JAZYK
MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI	MATEMATIKA
	INFORMATICKÁ VÝCHOVA
PRÍRODA A SPOLOČNOSŤ	PRÍRODOVEDA
	VLASTIVEDA
ČLOVEK A HODNOTY	ETICKÁ VÝCHOVA / NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA
ČLOVEK A SVET PRÁCE	PRACOVNÉ VYUČOVANIE
UMENIE A KULTÚRA	HUDOBNÁ VÝCHOVA
	VÝTVARNÁ VÝCHOVA
ZDRAVIE A POHYB	TELESNÁ VÝCHOVA

PRIEREZOVÉ TÉMY PRECHÁDZAJÚCE OBLASŤAMI VZDELÁVANIA

PRIEREZOVÉ TÉMY
OSOBNOSTNÝ A SOCIÁLNY ROZVOJ
ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA
MEDIÁLNA VÝCHOVA
MULTIKULTÚRNA VÝCHOVA
DOPRAVNÁ VÝCHOVA
OCHRANA ŽIVOTA A ZDRAVIA
TVORBA PROJEKTU A PREZENTAČNÉ ZRUČNOSTI

5.1 CHARAKTERISTIKA VZDELÁVACÍCH OBLASTÍ

5.1.1 JAZYK A KOMUNIKÁCIA

V jazykovej časti oblasti Jazyk a komunikácia sú určujúcimi ciele rozvíjania komunikatívnych schopností žiakov, ktoré síce boli deklarované aj v minulosti, ale ich uskutočňovanie bolo vytláčané tendenciou obsiahnuť pomerne veľkú sumu jazykových pojmov na vysokej úrovni abstrakcie, ktorá bola v školskej praxi často sploštená do samoučelného bifflovania sa jazykových pojmov bez dostatočnej schopnosti aktívne využívať vedomosti z jazyka pri vlastnej produkcii písaných či hovorených komunikátov. **Zdôrazňujeme preto chápanie jazyka ako nástroja myslenia a komunikácie medzi ľuďmi, čo by sa vo vyučovaní jazyka malo premietnuť do zámerného preferovania rozvoja komunikatívnych kompetencií, ktoré budú istým teoretickým i praktickým východiskom ich ďalšieho rozvíjania v ostatných vyučovacích predmetoch s ohľadom na ich špecifické potreby.** Výrazne sa teda posilní komunikatívno-zážitkový model vyučovania jazyka a naopak oslabí sa tendencia obsiahnuť „školskú podobu“ vednej disciplíny lingvistika. Faktograficky presýtený obsah sa zredukuje v prospech aktivít žiakov, ktorí majú v čo najväčšom rozsahu interpretačno - hodnotiacim spôsobom pracovať s jazykovými komunikátmi. **Najväčší akcent sa pritom kladie**

na vlastnú tvorbu jazykových prejavov, prácu s informáciami, čitateľskú gramotnosť, schopnosť argumentovať a pod.

Zmeny v chápaní zložky literárnej výchovy sa tiež uberajú dvoma paralelnými cestami. Jednak je potrebné nanovo ustanoviť ciele a výkonové štandardy pre oblasť kognitívneho rozvoja, ktorá je dobre stabilizovaná, a preto aj dobre pripravená na nevyhnutný vývoj a potrebné zmeny, a jednak vziať do úvahy aj afektívne osobnostné prvky, ktoré sa „tlačia“ do inovovaného didaktického systému literárnej výchovy, kde však vyvolávajú spomínané napätie medzi svojou internou a psychickou podstatou, racionálnou prezentáciou v pedagogickej teórii a konkretizovanou podobou vo forme regulatívnych nástrojov v školskej vzdelávacej praxi. Nejde teda o schopnosť plynulo čítať slová a vety, ale skôr o pochopenie textu ako celku.

Dobré zvládnutie jazykového učiva a najmä komunikatívnych kompetencií vytvára predpoklad na rozvinutie schopnosti úspešne sa uplatniť na trhu práce a v súkromnom živote. Chápe jazyk ako znak národnej a individuálnej identity, ako prostriedok komunikácie a profesionálnej realizácie a prostriedok na vyjadrovanie citov a pocitov

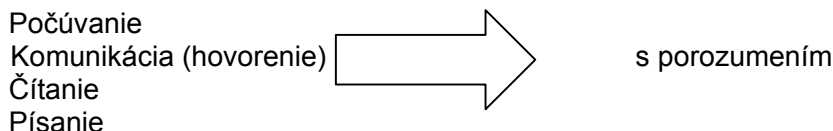
Cudzie jazyky naopak prispievajú k pochopeniu a objavovaniu tých skutočností, ktoré presahujú oblasť skúseností sprostredkovaných štátnym jazykom. Poskytujú živý jazykový základ a predpoklady pre komunikáciu žiakov v rámci Európskej únie.

Cudzie jazyky umožňujú poznávať odlišnosti v spôsobe života ľudí iných krajín a ich odlišné kultúrne tradície. Poskytujú prehĺbenie vedomostí a vzájomného medzinárodného porozumenie a tolerancie a vytvárajú podmienky pre spoluprácu škôl na medzinárodných projektoch.

Obsah vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia sa realizuje vo vzdelávacích predmetoch slovenský jazyk a literatúra, vyučovacie jazyky a cudzie jazyky pre primárny stupeň vzdelávania.

- Slovenský jazyk a literatúra (na základných školách s vyučovacím jazykom slovenským),
- Slovenský jazyk a slovenská literatúra (na základných školách s vyučovacím jazykom národností)
- Vyučovacie jazyky a literatúra – maďarský jazyk, ukrajinský jazyk, rusínsky jazyk, nemecký jazyk, rómsky jazyk (na základných školách s vyučovacím jazykom národností, na základných školách s vyučovaním jazyka národnosti)
- cudzí jazyk – anglický j., nemecký j., ruský j., francúzsky j., španielsky j., taliansky j.
- cudzí jazyk – anglický j., nemecký j., ruský j., francúzsky j., španielsky j., taliansky j.

Členenie vzdelávacej oblasti podľa kľúčových jazykových kompetencií, t. j. podľa procesov, ktoré sa nimi rozvíjajú:

Cieľové zameranie vzdelávacej oblasti

Vzdelávanie v danej vzdelávacej oblasti smeruje k utváraniu a rozvíjaniu kľúčových kompetencií tým, že vedie žiakov k:

- podpore sebadôvery každého žiaka;
- osvojeniu si vedomostí a nadobudnutých kompetencií, ktoré im umožnia vzdelávať sa po celý ich život a zaujať aktívne miesto v socio-kultúrnom prostredí;

- príprave všetkých žiakov tak, aby sa stali zodpovednými občanmi, schopnými podieľať sa na rozvoji demokratickej spoločnosti, pluralizmu a kultúrnej otvorenosti;
- zaručeniu rovnakých šancí sociálnej emancipácie pre všetkých žiakov;
- pochopeniu vzdelávania v príslušnom jazyku, v ktorom sa odráža historický a kultúrny vývoj národa a zároveň ako významný zjednocujúci činiteľ národného spoločenstva a ako dôležitý prostriedok celoživotného vzdelávania;
- vnímaniu a postupnému osvojovaniu si jazyka ako bohatého mnohotvárneho prostriedku k získavaniu a odovzdávaniu informácií, k vyjadrovaniu vlastných postojov a názorov;
- zvládnutiu základných pravidiel medziľudskej komunikácie daného kultúrneho prostredia a nadobudnutiu pozitívneho vzťahu k jazyku v rámci interkultúrnej komunikácie;
- nadobudnutiu vzťahov k slovesným umeleckým dielam, k vlastným čitateľským zážitkom, k rozvíjaniu svojho pozitívneho vzťahu k literatúre a k ďalším druhom umenia vychádzajúcich z umeleckých textov a rozvíjaniu svojich emocionálnych a estetických cítení a vnímaní;
- pestovaniu vedomia jazykovej príslušnosti k istému etniku, pocitu jazykovej príbuznosti a spolupatričnosti s inými etnikami, prostredníctvom ovládania normy spisovného jazyka,
- k zvyšovaniu jazykovej kultúry ich verbálnych ústnych i písomných jazykových prejavov.

5.1.2 MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI

5.1.2 Matematika a práca s informáciami

Charakteristika

Táto oblasť zahŕňa v sebe učebné predmety matematiku a informatickú výchovu. Vzdelávací obsah **matematiky** na 1. stupni je rozdelený do piatich tematických okruhov, čo sa zachováva aj pre ostatné stupne vzdelávania, pričom na každom stupni explicitne nemusí byť zastúpený každý tematický okruh:

*Čísla, premenná a početové výkony s číslami,
Postupnosti, vzťahy, funkcie, tabuľky, diagramy,
Geometria a meranie ,
Kombinatorika, pravdepodobnosť, štatistika,
Logika, dôvodenie, dôkazy.*

Matematika rozvíja u žiakov matematické myslenie, ktoré je potrebné pri riešení rôznych problémov v každodenných situáciách. Je rozpracovaná na kompetenčnom základe, čo zaručuje vysokú mieru schopnosti aplikácie matematických poznatkov v praxi.

Informatická výchova podobne ako matematika rozvíja myslenie žiakov, ich schopnosť hľadať riešenia problémových úloh a overovať ich s použitím IKT. Vedie k presnému vyjadrovaniu myšlienok a postupov a ich zaznamenaniu vo formálnych zápisoch, ktoré slúžia ako všeobecný prostriedok komunikácie.

Systematické základné vzdelanie v oblasti informatiky a využitia jej nástrojov zabezpečí rovnakú príležitosť všetkým žiakom na 1. stupni získať základnú digitálnu gramotnosť.

Ciele vzdelávacej oblasti

Cieľom učebného predmetu matematika na 1. stupni ZŠ je rozvoj tých schopností žiakov, pomocou ktorých sa pripravujú na samostatné získavanie a aplikáciu poznatkov. Na dosiahnutie tohto cieľa majú získať také skúsenosti, ktoré vyústia do poznávacích metód zodpovedajúcich veku žiakov. Presnejšia špecifikácia cieľov:

- veku primerané presné použitie materinského a odborného jazyka, tabuliek, grafov a diagramov,

- v súlade s osvojením matematického obsahu a prostredníctvom numerických výpočtov spamäti, písomne aj na kalkulačke, rozvíjať numerické zručnosti žiakov,
- na základe skúseností a činností rozvíjanie orientácie žiakov v rovine a v priestore,
- riešením úloh a problémov postupné budovanie vzťahu medzi matematikou a realitou, na základe využitia indukčných metód rozvíjať matematické nazeranie, logické a kritické myslenie,
- spolu s ostatnými učebnými predmetmi sa podieľať na primeranom rozvíjaní schopností žiakov používať prostriedky IKT (kalkulátory, počítače) k vyhľadávaniu, spracovaniu a uloženiu informácií,
- viesť žiakov k získaniu a rozvíjaniu zručností súvisiacich s procesom učenia sa,
- systematickým, premysleným a diferencovaným riadením práce žiakov podporiť a upevňovať kladné morálne a vôľové vlastnosti žiakov.

Cieľom informatickej výchovy na 1. stupni ZŠ je zoznámenie sa s počítačom a možnosťami jeho využitia v každodennom živote. Prostredníctvom aplikácií primeraných veku majú žiaci získať základné zručnosti v používaní počítača. Využitím vhodných tém z ostatných predmetov (písanie, prvouka, matematika, výtvarná výchova, hudobná výchova) sa žiaci zoznámia s možnosťami kreslenia, tréningu počítania, písania a ďalšími najtypickejšími druhmi aplikácií.

Obsah

Obsah tejto oblasti vzdelávania v predmete **matematika** sa koncentruje na vytvorenie pojmu prirodzeného čísla, na ich porovnanie a zaokrúhľovanie na desiatky a na početové výkony s prirodzenými číslami. Dôležité miesto prislúcha riešeniu slovných úloh v obore prirodzených čísel

V predmete **informatická výchova** sa žiaci pripravujú na pochopenie základných pojmov a mechanizmov pri riešení najrôznejších problémov pomocou, resp. prostredníctvom IKT. Žiaci sa naučia využívať nástroje internetu na komunikáciu, na vlastné učenie sa a aj na riešenie školských problémov, na získavanie a sprostredkovanie informácií. Žiaci získajú základy algoritmického myslenia a schopnosť uvažovať nad riešením problémov pomocou IKT.

Vzdelávací obsah informatiky v Štátnom vzdelávacom programe je rozdelený na päť tematických okruhov:

- informácie okolo nás,
- komunikácia prostredníctvom IKT,
- postupy, riešenie problémov, algoritmické myslenie,
- princípy fungovania IKT,
- informačná spoločnosť.

5.1.3 PRÍRODA A SPOLOČNOSŤ

Príroda a spoločnosť sú dve navzájom prepojené súčasti nášho života, ktoré zaujímajú žiakov už od predškolského veku. Žiaci si uvedomujú priestor okolo seba, prírodu, ľudí, kultúru a to všetko vo vzájomnom vzťahu a navzájom sa ovplyvňujúce. V tomto veku sú žiaci prirodzene zvedaví, zaujímajú sa o svet okolo seba a o jeho fungovanie, hľadajú príčiny fungovania, skúšajú a učia sa pri tom. Postupné oboznamovanie sa s prírodnými a spoločenskými javmi a zákonitosťami v súlade s prírodovedným a spoločenskovedným poznaním je umožnené v tomto stupni vzdelávania takým spôsobom, ktorý u žiaka rozvíja aj procesúalnu stránku samotného poznávacieho procesu. Dôležité je, aby žiak vnímal zmeny vo svojom okolí, rozumel

a snažil sa ich vysvetliť. Vzdelávacie činnosti sú zamerané na podnecovanie poznávacej zvedavosti a skúmanie javov a udalostí, ktoré sú spojené so samotným a jeho bezprostredným životným prostredím. Vyučovanie je postavené na pozorovacích a výskumných aktivitách, ktorých cieľom je riešenie čiastkových problémov, pričom východiskom k stanovovaniu problémov sú aktuálne detské vedomosti, ich minulé skúsenosť a úroveň ich kognitívnych schopností, napríklad v témach „plynutie času, zmeny v prírode, cyklus stromu, rastliny, zvieratá, hmota“.

Okrem samotného skúmania javov v prírode, žiaci tým, že cestujú so svojimi rodičmi, všímajú si priestor okolo seba. Prebudenie záujmu o krásy prírody a zaujímavé ľudské výtvory v blízkom ale aj vzdialenom okolí je podoprené zaujímavým spôsobom učenia sa o vlasti vo vlastivede.

Dôležitým cieľom je rozvíjať poznanie dieťaťa v oblasti spoznávania prírodného prostredia a javov s ním súvisiacich tak, aby bolo schopné samostatne sa orientovať v informáciách a vedieť ich spracovávať objektívne do takej miery, do akej mu to povoľuje jeho kognitívna úroveň, viesť žiakov k pochopeniu potreby ochrany prírodného a kultúrneho prostredia a k jeho aktívnej ochrane, viesť žiakov k efektívnejšiemu využívaniu látok, ktoré príroda ľuďom poskytuje, umožniť poznanie fungovania ľudského tela a zdravý životný štýl a viesť k aktívnej ochrane vlastného zdravia, rozvíjať emotívne (dobrodružné) poznávanie, pozorovanie a hodnotenie javov z rodnej krajiny (okolie školy a bydliska) ale aj širšieho okolia svojho regiónu a celej krajiny, podporovať schopnosť žiakov rozprávať o svojom rodnom kraji (krajine svojho okolia), pričom využívajú poznatky zo svojich pozorovaní a skúseností, porozprávať o významných historických udalostiach.

S rozvojom poznatkového systému a spôsobov jeho obohacovania a modifikácie súvisí aj rozvoj špecifických postojov, ktoré vedú dieťa k uvedomelejšiemu využívaniu svojich vedomostí. Rozvoj poznatkového systému, spôsobov jeho nadobúdania a modifikácie poznatkov, ako aj rozvoj špecifických postojov majú v edukačnom pôsobení učiteľa vzájomne ekvivalentnú hodnotu a postavenie. Dieťa nezískava len poznatky, ale postupne sa stáva prírodovedne gramotným.

Postupné objavovanie sveta žiakmi je predmetom dvoch učebných predmetov **prírodovedy a vlastivedy**.

5.1.4 ČLOVEK A HODNOTY

Vzdelávacia oblasť sa zameriava na budovanie a kultiváciu duševného, duchovného a sociálneho rozmeru mladých ľudí. Napomáha im k postupnému vytváraniu ich hodnotovej orientácie tak, aby raz ako dospelí jedinci bol prínosom pre ľudské spoločenstvo.

Cieľom vzdelávacej oblasti je vychovávať osobnosť s vlastnou identitou a hodnotovou orientáciou, v ktorej úcta k človeku a k prírode, spolupráca, prosociálnosť a národné hodnoty zaujímajú významné miesto. Pri plnení tohto cieľa sa neuspokojuje iba s poskytovaním informácií o morálnych zásadách, ale zážitkovým učením účinne podporuje pochopenie a interiorizáciu (zvnútornenie) mravných noriem a napomáha osvojeniu správania sa, ktoré je s nimi v súlade. Pripravuje mladých ľudí pre život v tom zmysle, aby raz ako dospelí prispeli k vytváraniu harmonických a stabilných vzťahov v rodine, na pracovisku, medzi spoločenskými skupinami, v národe a medzi národmi.

Obsah vzdelávacej oblasti Človek a hodnoty sa realizuje v povinne voliteľných vzdelávacích predmetoch etická výchova alebo náboženská výchova. Súčasťou vzdelávacej oblasti je

- **Etická výchova** (primárny, nižší sekundárny stupeň vzdelávania, vyšší sekundárny stupeň vzdelávania)
- **Náboženská výchova** (primárny, nižší sekundárny stupeň vzdelávania, vyšší sekundárny stupeň vzdelávania)

Učebné osnovy náboženskej výchovy budú predmetom schvaľovania Konferencie biskupov Slovenska v zmysle zmluvy s Vatikánom.

Povinne voliteľný vzdelávací predmet etická výchova sa v prvom rade zameriava na výchovu k prosociálnosti, ktorá sa odráža v morálnych postojoch a v regulácii správania žiakov. Pre etickú výchovu je primárny rozvoj etických postojov a prosociálneho správania. Jej súčasťou je aj rozvoj sociálnych zručností (otvorená komunikácia, empatia, pozitívne hodnotenie iných), ako aj podpora mentálnej hygieny, podieľa sa na primárnej prevencii porúch správania a učenia.

Povinne voliteľný vzdelávací predmet náboženská výchova formuje v človeku náboženské myslenie, svedomie, náboženské vyznanie a osobnú vieru ako osobný prejav náboženského myslenia a integrálnej súčasti identity človeka.

Vzdelávanie v tejto oblasti smeruje k utváraniu a rozvíjaniu schopností a spôsobilostí žiakov a vedie ich k:

- sebaúcte, k autonómnemu cíteniu a mysleniu
- hodnoteniu, zaujímaniu stanovísk, rozlišovaniu dobra od zla
- spoznávaníu efektívnej komunikácie, dôvodov a prvkov prosociálneho správania primeraného veku
- spoznávaníu zásad dobrých medziľudských vzťahov
- zvnútorňovaniu prosociálnych hodnôt, postojov a sociálnych noriem
- rozvíjaniu sociálnych zručností
- formovaniu spoločenstva žiakov
- rozvíjaniu a reflexii v otázkach Boha, významu sveta, zmyslu a hodnoty života a noriem pre konanie človeka a dávaniu odpovede na základe zjavenia a viery cirkvi
- oboznamovaniu so skutočnosťou viery a s posolstvom, na ktorom sa viera zakladá a napomáhaniu prostredníctvom uvažovania rozumom zdôvodniť vieru
- prijímaníu osobných rozhodnutí vo vzťahu k iným konfesiam a náboženstvám, k svetonázorom a ideológiám a podpore pochopenia a tolerancie voči rozhodnutiam druhých
- motivácii k osobnému náboženskému životu a k zodpovednému konaniu v cirkvi a v spoločnosti.

5.1.5 ČLOVEK A SVET PRÁCE

Oblasť Človek a svet práce zahŕňa návrhy pracovných činností a technológií, ktoré by mali viesť žiakov k získaniu základných zručností v rôznych oblastiach ľudskej činnosti a prispievať k úcte k práci .

Do vzdelávacej oblasti patrí predmet **pracovné vyučovanie**, ktoré sa zameriava na praktické pracovné návyky a dopĺňa celé základné vzdelávanie o dôležitú zložku nevyhnutnú pre

uplatnenie sa človeka v ďalšom živote a v spoločnosti. Tým sa odlišuje od ostatných vzdelávacích oblastí a je ich určitou protiváhou. Je založená na tvorivej spolupráci žiakov.

Obsahom predmetu pracovné vyučovanie je tvorivé využitie technických materiálov, základy konštruovania, stravovanie a príprava jedál, starostlivosť o životné prostredie, ľudové tradície a remeslá.

5.1.6 UMENIE A KULTÚRA

Vzdelávacia oblasť rozvíja žiakovo povedomie vlastnej kultúrnej identity, jeho vlastné kultúrno-historické vedomie, schopnosť rešpektovať a tolerovať hodnoty iných kultúr už aj na 1. stupni ZŠ, kultivovanú vizuálnu, sluchovú, jazykovú a pohybovú gramotnosť a tvorivosť.

V primárnom stupni výchovy a vzdelávania nadväzuje na spontánne detské aktivity a prípravu v preprimárnom stupni. Žiak sa učí využívať základné kultúrne nástroje na kultivovanú komunikáciu, postupne rozlišovať rôzne súčasti kultúry (umenie, veda, náboženstvo, šport), i. Učí sa vyjadrovať svoje estetické zážitky z vnímania umeleckých diel, chápať význam, estetickéj činnosti v každodennom živote, chápať význam umenia v živote jednotlivca a spoločnosti. Rozvíja sa jeho záujem o kultúrne dedičstvo svojho regiónu, národa a štátu, zoznamuje sa s európskou tradíciou, s kultúrou iných národov, učí sa chápať význam kultúrnych a umeleckých pamiatok. Získava vedomosti o súčasnej umeleckej tvorbe a kultúre a rozvíja si jej porozumenie.

Prostredníctvom obsahu, ktorý je uvedený vo vzdelávacej oblasti sa primerane veku formujú samostatné a zodpovedné postoje k súčasnej kultúrnej ponuke, k móde a k subkultúram, rozvíja sa žiakovo kritické myslenie vo vzťahu k ponuke masmédií a k iným súčasným kultúrnym procesom. Rozvíjajú sa žiakove interkultúrne kompetencie pre komunikáciu a spoluprácu s príslušníkmi iných kultúr.

Obsah vzdelávacej oblasti je zameraný prakticky aj teoreticky. V primárnom vzdelávaní rozvíja hlavne zručnosti v práci s umeleckými prostriedkami a s kultúrnymi nástrojmi na základe zážitku zo samotného tvorivo-vyjadrovacieho procesu žiaka.

Vzdelávacia oblasť rozvíja osobnostné, kognitívne, komunikačné a občianske kompetencie. Pretože žiak je komplexnou osobnosťou a nie je možné rozvíjať jeho kompetencie izolovane, jednotlivé kompetencie sa rozvíjajú cez viaceré témy. Vyjadrovacie procesy umení poskytujú k takejto komplexnosti veľmi dobré východisko, lebo v integrovanej forme zapájajú mimoracionálne (zmyslové, citové, motorické) zložky, spolu s predstavivosťou, fantáziou a racionálnym (analyticko-syntetickým) myslením. Od žiaka sa očakávajú najmä jeho autentické, tvorivé riešenia úloh. Predmety umeleckej výchovy poskytujú možnosti medzipredmetových väzieb s predmetmi iných oblastí.

Spôsobilosť vnímania a používania základných vyjadrovacích prostriedkov a kompozičných princípov, kreatívneho vyjadrovania svojich myšlienok, skúseností a emócií rozvíjame prostredníctvom vybraných médií výtvarného, hudobného, dramatického prejavu, písaného a hovoreného slova. V prierezovej forme (prostredníctvom výtvarnej výchovy) aj základnými témami architektúry a multimédií (video, film, elektronické médiá).

Oblasť je v primárnom stupni realizovaná prostredníctvom povinných predmetov **výtvarná výchova a hudobná výchova**. V školskom programe je možné zaviesť aj predmet dramatická výchova.

Cieľom vzdelávacej oblasti je, aby žiak:

- dokázal chápať význam umenia a estetickej činnosti a faktorov v každodennom živote,
- získal poznatky o súčasnej umeleckej tvorbe a kultúre,
- mal povedomie vlastnej kultúrnej identity a kultúrno-historického povedomia,
- rozlišoval hlavné umelecké druhy, opisoval svoje estetické zážitky z vnímania umeleckých diel, rešpektoval a toleroval hodnoty iných kultúr, mal základné interkultúrne kompetencie pre komunikáciu s príslušníkmi iných kultúr,,
- primerane veku si vytváral vlastné názory a postoje – uplatňoval kritické myslenie k súčasnej kultúrnej ponuke a k médiám,
- dokázal tvorivo vyjadrovať svoje predstavy a myšlienky vybranými prostriedkami výtvarného umenia, hudby, písaného a hovoreného slova, pohybového gesta,
- formoval kultivovanú vizuálnu, sluchovú, jazykovú a pohybovú gramotnosť.

5.1.7 ZDRAVIE A POHYB

Vzdelávacia oblasť Zdravie a pohyb vytvára priestor pre uvedomenie si potreby celoživotnej starostlivosti o svoje zdravie, ktorej neoddeliteľnou súčasťou je pohyb. Hlavným predmetom je **telesná výchova**, ale témami o starostlivosti o zdravie prispievajú aj prírodoveda. resp. etická výchova. Zameranie telesnej výchovy v primárnom vzdelávaní je dominantne zamerané na telesné, funkčné a pohybové zdokonaľovanie, čím sa prispieva k upevňovaniu zdravia, zdravotne orientovanej zdatnosti a pohybovej výkonnosti. Telesná výchova poskytuje elementárne teoretické a praktické vzdelanie z oblasti pohybu a športu, významne prispieva k psychickému, sociálnemu a morálnemu vývinu žiakov, k formovaniu kladného vzťahu k pohybovej aktivite a plní aj významnú kompenzačnú funkciu v procese edukácie.

Telesná výchova využíva široké spektrum pohybových prostriedkov, ktoré prispievajú k celkovému vývinu osobnosti s akcentom na hrubú i jemnú motoriku. Prostredníctvom pohybu - pohybových cvičení, hier a súťaží pozitívne ovplyvňuje zdravotný stav žiakov.

Cieľom je :

- podporovať procesy sebapoznávania a sebakontroly pri aktívnej pohybovej činnosti,
- podporovať aktivitu, fantáziu a kreativitu žiakov pri pohybových aktivitách,
- formovať pozitívny vzťah k telesnej výchove, pohybovým aktivitám, k športu,
- kultivovať pohybový prejav s akcentom na správne držanie tela,
- podporovať vytváranie optimálneho rozvoja zdravotne orientovanej zdatnosti,
- podporovať získavanie poznatkov o otázkach vplyvu pohybu na zdravie,
- uplatňovať zásady hygieny a bezpečnosti pri pohybovej činnosti.

Hlavným cieľom telesnej výchovy v primárnej edukácii je pozitívna stimulácia vývinu kultúrne gramotnej osobnosti prostredníctvom pohybu s akcentom na zdravotne orientovanú zdatnosť a radostné prežívanie pohybovej činnosti. Základné okruhy sú:

1. základné lokomócie a nelokomočné pohybové zručnosti,
2. manipulačné, pohybové a prípravné športové hry,
3. kreatívne a estetické pohybové činnosti,
4. psychomotorické cvičenia a hry,
5. aktivity v prírode a sezónne pohybové činnosti.

5.2 STRUČNÁ CHARAKTERISTIKA PRIEREZOVÝCH TÉM (TEMATÍK)

Povinnou súčasťou obsahu vzdelávania sú prierezové tematiky, ktoré sa spravidla prelínajú cez obsahové vzdelávacie oblasti. Prierezové tematiky je možné uplatňovať viacerými formami - ako integrovanú súčasť vzdelávacieho obsahu oblastí vzdelávania a vhodných vyučovacích predmetov, ako samostatný učebný predmet v rámci voliteľných hodín (pri profilácii školy). Vhodná je forma projektu (v rozsahu počtu hodín, ktoré sú pridelené téme) alebo veľmi efektívnou formou kurzu. Nevyhnutnou podmienkou účinnosti a neformálnej realizácie témy je používanie aktivizujúcich, interaktívnych učebných metód. Výber spôsobu a času realizácie prierezovej tematiky je v kompetencii každej školy.

Na úrovni primárneho vzdelávania zavádza Štátny vzdelávací program prierezové témy

DOPRAVNÁ VÝCHOVA - VÝCHOVA K BEZPEČNOSTI V CESTNEJ PREMÁVKE
OSOBNOSTNÝ A SOCIÁLNY ROZVOJ
ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA
MEDIÁLNA VÝCHOVA
MULTIKULTÚRNA VÝCHOVA
OCHRANA ŽIVOTA A ZDRAVIA
TVORBA PROJEKTU A PREZENTAČNÉ ZRUČNOSTI

5.2.1 DOPRAVNÁ VÝCHOVA – VÝCHOVA K BEZPEČNOSTI V CESTNEJ PREMÁVKE

V každodennom živote sa žiaci stávajú účastníkmi cestnej premávky ako chodci, korčuliari, kolobežkári, cyklisti, cestujúci v prostriedkoch hromadnej alebo osobnej dopravy a pod. Okrem pozitívnych stránok má doprava a motorizmus aj veľa záporných stránok. Neúmerný je počet dopravných nehôd, ktorých účastníkmi sú deti v mladšom a staršom školskom veku. Základné vedomosti, zručnosti a návyky zamerané na bezpečné správanie sa v rôznych dopravných situáciách získavajú deti najmä prostredníctvom školy.

Učivo tematiky Dopravná výchova je povinnou súčasťou výchovy a vzdelávania žiakov základných škôl. Úlohou výchovy k bezpečnosti v cestnej premávke v škole je postupne pripraviť deti na samostatný pohyb v cestnej premávke - ako chodcov alebo cyklistov - pričom je potrebné mať na zreteli aj aspekt výchovy budúcich vodičov motorových vozidiel. Realizácia učebnej činnosti sa uskutočňuje v objekte školy, na detských dopravných ihriskách alebo v bezpečných priestoroch v okolí školy.

Ciele výchovy k bezpečnosti v cestnej premávke na ZŠ zahŕňajú oblasť kognitívnu, afektívnu a psychomotorickú, ktoré je potrebné proporcionálne rozvíjať. Ciele sú zostavené v zmysle týchto kritérií :

- pochopiť funkcie dopravy ako riadeného systému vymedzeného všeobecne záväznými právnymi predpismi,
- sformovať si mravné vedomie a správanie sa v zmysle morálnej a právnej zodpovednosti pri chôdzi a jazde v cestnej premávke,
- uplatňovať zásady bezpečného správania sa v cestnej premávke podľa všeobecne záväzných právnych predpisov, a to ako chodec, korčuliar, cyklista, cestujúci (spolujazdec) a pod.,

- spôsobilosť pozorovať svoje okolie, vyhodnocovať situáciu z hľadiska bezpečnosti a aplikovať návyky bezpečného správania sa v cestnej premávke v praktickom živote,
- schopnosť zvládnuť techniku chôdze a jazdy na bicykli,
- schopnosť zvládnuť základné taktické prvky chôdze a jazdy v cestnej premávke,
- pochopiť význam technického stavu a údržby vozidiel pre bezpečnú jazdu v cestnej premávke a prakticky zvládnuť základné úlohy údržby bicykla,
- uvedomiť si význam technických podmienok dopravy a zariadení ovplyvňujúcich bezpečnosť cestnej premávky.

5.2.2 ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA

Environmentálna výchova je prierezová téma, prelína sa všetkými predmetmi, ale najmä prírodovedou, vlastivedou, pracovným vyučovaním, etickou výchovou.

Cieľom je prispieť k rozvoju osobnosti žiaka tak, že nadobudne schopnosť chápať, analyzovať a hodnotiť vzťahy medzi človekom a jeho životným prostredím vo svojom okolí, pričom zároveň chápe potrebu ochrany životného prostredia na celom svete. Dôležité je, aby žiaci získali vedomosti ale aj zručnosti, ktorými môžu pomáhať životnému prostrediu jednoduchými činnosťami, ktoré sú im primerané a vhodné - chrániť rastliny, zvieratá, mať kladný vzťah k domácim zvieratám ale aj k zvieratám v prírode, starať sa o svoje okolie a pod..

Organizačne je vhodné prierezovú tému začleniť do viacerých predmetov prostredníctvom jednotlivých tém, projektov alebo urobiť kurzovou formou, napríklad zamerať sa jeden týždeň na environmentálnu výchovu – s teoretickou a praktickou časťou.

5.2.3 OSOBNOSTNÝ A SOCIÁLNY ROZVOJ

Prierezová oblasť osobnostný a sociálny rozvoj rozvíja ľudský potenciál žiakov, poskytuje žiakom základy pre plnohodnotný a zodpovedný život. Znamená to nielen študijný (akademický) rozvoj žiakov, ale aj rozvíjanie osobných a sociálnych spôsobilostí, ktoré spätne akademický rozvoj podporujú. Aby žiak získal kvalitné vzdelanie, k tomu je potrebné aby si už od primárneho vzdelávania rozvíjal sebareflexiu (rozmyšľal o sebe), spoznával sám seba, svoje dobré ale aj slabé stránky, rozvíjal si sebaúctu, sebadôveru a s tým spojené prevzatie zodpovednosti za svoje konanie, osobný život a sebazvedľávanie. V tejto súvislosti je potrebné aby sa naučil uplatňovať svoje práva, ale aj rešpektovať názory, potreby a práva ostatných. Dôležité je, aby prierezová téma podporovala u žiakov rozvoj schopnosti uplatňovať prevenciu sociálno-patologických javov (šikanovanie, agresivita, užívanie návykových látok). Cieľom je, aby žiak získaval a udržal si osobnostnú integritu, pestoval kvalitné medziludské vzťahy, rozvíjať sociálne spôsobilosti potrebné pre osobný a sociálny život a spoluprácu. V tejto prierezovej tematike sa uplatňuje aj vzdelávanie k ľudským právam ale aj k rodinnej výchove.

Téma sa prelína všetkými obsahovými vzdelávacími oblasťami, pričom sa pri jej uskutočňovaní berú do úvahy aktuálne potreby žiakov. Najviac priestoru má v predmete etická výchova, ale je dôležité aby si učiteľ uvedomil, že na dosiahnutie cieľov tejto prierezovej tematiky je nutné vymedziť priestor aj v náukových predmetoch. Nevyhnutné je, aby sa všetky témy realizovali prakticky, prostredníctvom vhodných cvičení, modelových situácií, diskusií, hier a iných interaktívnych metód.

5.2.4 OCHRANA ŽIVOTA A ZDRAVIA

Ochrana života a zdravia (OŽZ) sa v základných školách realizuje prostredníctvom učebných predmetov štátneho vzdelávacieho programu a samostatných organizačných foriem vyučovania – didaktických hier. V rámci témy sa aplikuje učivo, ktoré bolo v minulosti súčasťou povinného učiva ochrany človeka a prírody (OČP). Ochrana života a jeho zdravia integruje postoje, vedomosti a schopnosti žiakov zamerané na ochranu života a zdravia v mimoriadnych situáciách. Podobne pri pobyte a pohybe v prírode, ktoré môžu vzniknúť vplyvom nepredvídaných skutočností ohrozujúcich človeka a jeho okolie.

Cieľom spoločnosti je pripraviť každého jednotlivca na život v prostredí, v ktorom sa nachádza. Nevyhnutným predpokladom k tomu je neustále poznávanie prostredníctvom pohybu a pobytu v prírode. Obsah učiva je predovšetkým orientovaný na zvládnutie situácií vzniknutých vplyvom priemyselných a ekologických havárií, dopravnými nehodami, živelnými pohromami a prírodnými katastrofami. Zároveň napomáha zvládnuť nevhodné podmienky v situáciách vzniknutých pôsobením cudzej moci, terorizmom voči občanom nášho štátu. Cieľom oblasti je formovať ich vzťah k problematike ochrany svojho zdravia a života, tiež zdravia a života iných ľudí. Poskytnúť žiakom potrebné teoretické vedomosti a praktické zručnosti. Osvojiť si vedomosti a zručnosti v sebaochrane a poskytovaní pomoci iným v prípade ohrozenia zdravia a života. Rozvinúť morálne vlastnosti žiakov, tvoriace základ vlasteneckého a národného cítenia. Formovať predpoklady na dosiahnutie vyššej telesnej zdatnosti a celkovej odolnosti organizmu na fyzickú a psychickú záťaž v náročných životných situáciách.

Prierezovú tému naplňa obsah :

- riešenie mimoriadnych situácií - civilná ochrana,
- zdravotná príprava,
- pohyb a pobyt v prírode.

5.2.5 TVORBA PROJEKTOV A PREZENTAČNÉ ZRUČNOSTI

Prierezová téma spája jednotlivé kompetencie, ktoré chceme rozvíjať u žiakov - komunikovať, argumentovať, používať informácie a pracovať s nimi, riešiť problémy, poznať sám seba a svoje schopnosti, spolupracovať v skupine, prezentovať sám seba, ale aj prácu v skupine, vytvoriť nejaký produkt. V tejto prierezovej téme je obsah zameraný na postupnosť jednotlivých krokov a metodológiu tvorby projektu, ktorú budú môcť žiaci využívať v ostatných predmetoch alebo aj v mimoškolskej činnosti pri prezentácii svojej školy.

Naučia sa prezentovať svoju prácu písomne aj verbálne s použitím informačných a komunikačných technológií.

5.2.6 MEDIÁLNA VÝCHOVA

Žiaci sú už vo veku 7 - 11 rokov vystavení vplyvom médií – nielen elektronických ale aj tlačných - rôznych časopisov. Zvlášť vo veľkej obľube sú televízia a počítač. Nie každý žiak dokáže ich obsah selektovať, preto sa čoraz viac do popredia dostáva potreba rozvíjať u žiakov mediálnu kompetenciu, ktorá by umožnila žiakom osvojiť si stratégie kompetentného zaobchádzania s rôznymi druhmi médií, kriticky a selektívne využívať médiá a ich produkty, čo znamená, že učiteľ by mal viesť žiakov k tomu, aby lepšie poznali a chápali pravidlá fungovania „mediálneho sveta“, primerane veku sa v ňom orientovali.

Formovať schopnosť detí primerane veku posudzovať mediálne šírené posolstvá, objavovať v nich to hodnotné, pozitívne formujúce ich osobnostný a profesijný rast, ale tiež ich schopnosť uvedomovať si negatívne mediálne vplyvy na svoju osobnosť a snažiť sa ich zodpovedným prístupom eliminovať.

5.2.7 MULTIKULTÚRNA VÝCHOVA

Multikultúrna výchova je zaradená do obsahu vzdelávania s ohľadom na slovenské kultúrne prostredie, kde po stáročia spolunažívali príslušníci rôzneho etnického, národného, náboženského a kultúrneho pôvodu. Tradičná kultúrna rozmanitosť sa pritom v súčasnosti ešte prehĺbuje vďaka viacerým trendom, ktoré sa často zastrešujú pojmom globalizácia. Jedným z týchto trendov, ktorý výrazne zvyšuje rozmanitosť kultúr na Slovensku, je migrácia príslušníkov vzdialenejších a doposiaľ nepoznaných kultúr a subkultúr. Multikultúrnosť slovenskej spoločnosti však nikdy neznamenala len pokojné spolunažívanie rôznych skupín obyvateľov, ale vždy bola a dodnes je poznačená aj predsudkami a stereotypmi, ktoré sa prejavujú v rôznych podobách neznášanlivosti, rasizmu, či xenofóbie.

Žiaci všetkých vekových kategórií budú čoraz častejšie v osobnom aj verejnom živote vystavení rôznym kultúrnym vplyvom a v čoraz väčšej miere sa budú dostávať do kontaktu s príslušníkmi iných kultúr. Preto je potrebné, aby boli na tieto výzvy pripravení, a aby boli schopní rozoznať, rešpektovať a podporovať rôzne kultúrne ukotvenie vo svojom okolí. Cieľom prierezovej témy multikultúrna výchova je preto výchovné a vzdelávacie pôsobenie zamerané na rozvoj poznania rozličných tradičných aj nových kultúr a subkultúr, akceptáciu kultúrnej rozmanitosti ako spoločenskej reality a rozvoj tolerancie, rešpektu a prosociálneho správania a konania vo vzťahu ku kultúrnej odlišnosti. Edukačná činnosť je zameraná na to, aby škola a školské vzdelávanie fungovali ako spravodlivé systémy, kde majú všetci žiaci rovnakú príležitosť rozvíjať svoj potenciál. Žiaci spoznávajú svoju kultúru aj iné kultúry, históriu, zvyky a tradície ich predstaviteľov, rešpektujú tieto kultúry ako rovnocenné a dokáže s ich príslušníkmi konštruktívne komunikovať a spolupracovať.

Multikultúrnú výchovu možno prirodzene začleniť do humanitných a spoločenskovedných predmetov. Prvky multikultúrnej výchovy však možno v obsahovej a metodologickej rovine či s pomocou vhodných príkladov rozvíjať aj v prírodovedných predmetoch či pri výučbe materinského a cudzích jazykov.

6. VZDELÁVACIE ŠTANDARDY

Jednou z výrazných zmien, ktoré sú súčasťou nového procesu vzdelávania je dôslednejšie zameranie na výstup zo vzdelávania. Dôležité je, aby bol jasne sformulovaný výstup a zdôvodnené zaradenie obsahu vzdelávania. Je to štruktúrovaný popis spôsobilostí. Vzdelávanie je vtedy úspešné, ak vieme, k akým cieľom podľa požiadaviek majú žiaci dospieť. Preto sa v Štátnom vzdelávacom programe kladie dôraz na formulovanie požiadaviek na výstup z témy, z ročníka alebo celého stupňa podľa charakteru predmetu. Požiadavky na výstup sú sformulované v časti programu s názvom „vzdelávací štandard“.

Vzdelávací štandard sa skladá z dvoch častí: obsahový štandard a výkonový štandard.

Obsahová časť vzdelávacieho štandardu určuje minimálny obsah vzdelávania. Jeho hlavným cieľom je zjednocovať, koordinovať resp. zabezpečovať kompatibilitu minimálneho obsahu vzdelávania na všetkých školách. Obsahovú časť tvorí učivo, ktoré je všetkými žiakmi osvojiteľné. Učivo je formulované v štyroch kategóriách: faktuálne poznatky – základný prvok poznania, ktorý žiaci musia vedieť, aby boli oboznámení s určitou disciplínou poznania alebo aby v nej mohli riešiť vedné problémy, konceptuálne poznatky – vzájomné vzťahy medzi poznatkami. Procedurálne poznatky – ako niečo urobiť, metódy skúmania, metakognitívne poznatky – kognície vo všeobecnosti.

Výkonová časť je formulácia výkonov, ktorá určuje, na akej úrovni má žiak dané minimálne učivo ovládať a čo má vykonať. Výkonový štandard je formulovaný v podobe operacionalizovaných cieľov, to znamená je uvádzaný aktívnymi slovesami, ktoré zároveň vyjadrujú úroveň osvojenia. Jednotlivé úrovne výstupov sú zamerané na kompetencie – to znamená kombináciu vedomostí, zručností a schopností. Jednotlivé úrovne sledujú rozvíjanie poznávacích schopností: spoznať alebo znovu vybaviť si informácie z dlhodobej pamäte, porozumieť a konštruovať, aplikovať, analyzovať, vyhodnocovať a schopnosť tvoriť. Je požiadavkou na výstup zo stupňa vzdelania a zároveň požiadavkou na vstup pri ďalšom stupni vzdelania. Popisuje produkt výučby, nie proces.

7. Rámcové učebné plány

Kapitola obsahuje rámcové učebné plány - učebný plán pre primárne vzdelávanie pre základné školy s vyučovacím jazykom slovenským a učebný plán pre primárne vzdelávanie pre základné školy s vyučovacím jazykom maďarským.

ISCED 1, ISCED 2: Rámcový učebný plán pre základné školy s vyučovacím jazykom slovenským											
Štátny vzdelávací program											
Vzdelávacia oblasť	Predmet/ročník	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	Spolu
Jazyk a komunikácia	slovenský jazyk a literatúra	8	6	6	6	5	4	4	5	5	49
	prvý cudzí jazyk			3	3	3	3	3	3	3	21
	druhý cudzí jazyk						1	1	1	1	4
											74
Príroda a spoločnosť	prírodoveda	0,5	1	1	1						3,5
	vlastiveda		1	1	1						3
											6,5
Človek a príroda	fyzika						1	1	2	1	5
	chémia						0,5	0,5	1	2	4
	biológia					1	1	1,5	1	1	5,5
											14,5
Človek a spoločnosť	dejepis					1	1	1	1	2	6
	geografia					1	1	1	1	1	5
	občianska náuka					1	1	1	0,5	0,5	4
											15

Človek a hodnoty	etická výchova / náboženská výchova	0,5	1	1	1	1	1	1	0,5	0,5	7,5
											7,5
Matematika a práca s informáciami	matematika	4	4	3	3	3,5	4	3,5	4	4	33
	informatika	0	0	0	0	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	2,5
	informatická výchova		1	1	1						3
											38,5
Človek a svet práce	pracovné vyučovanie				1						1
	svet práce							0,5	0,5		1
	technika							0,5	0,5		1
											3
Umenie a kultúra	výtvarná výchova	1	1	1	1	1	1	1			7
	hudobná výchova	1	1	1	1	1	1	1			7
	výchova umením								0,5	0,5	1
											15
Zdravie a pohyb	telesná výchova	2	2	2	2	2	2	2	2	2	18
											18
Spolu povinná časť		17	18	20	21	21	23	24	24	24	192
Školský vzdelávací program											
Voliteľné hodiny		5	5	5	5	6	6	6	6	6	50
Spolu : povinná časť + voliteľné hodiny		22	23	25	26	27	29	30	30	30	242

**ISCED 1, ISCED 2:
Rámcový učebný plán pre základné školy s vyučovacím jazykom národností**

Štátny vzdelávací program											
Vzdelávacia oblasť	Predmet/ročník	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	Spolu
Jazyk a komunikácia	slovenský jazyk a slovenská literatúra	5	5,5	5,5	5	5	4	4	5	5	44
	jazyk národnosti a literatúra	5	5,5	5,5	5	5	4	4	5	5	44
	prvý cudzí jazyk			3	3	3	3	3	3	3	21
	druhý cudzí jazyk						1	1	1	1	4
											113
Príroda a spoločnosť	prírodoveda	0,5	1	1	1						3,5
	vlastiveda		1	1	1						3
											6,5
Človek a príroda	fyzika						1	1	2	1	5
	chémia						0,5	0,5	1	2	4
	biológia					1	1	1,5	1	1	5,5
											14,5
Človek a spoločnosť	dejepis					1	1	1	1	2	6
	geografia					1	1	1	1	1	5
	občianska náuka					1	1	1	0,5	0,5	4
											15
Človek a hodnoty	etická výchova / náboženská výchova	0,5	1	1	1	1	1	1	0,5	0,5	7,5
											7,5
Matematika a práca	matematika										

s informáciami		4	4	3	3	3,5	4	3,5	4	4	33
	informatika	0	0	0	0	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	2,5
	informatická výchova		1	1	1						3
											38,5
Človek a svet práce	pracovné vyučovanie				1						1
	svet práce							0,5	0,5		1
	technika							0,5	0,5		1
											3
Umenie a kultúra	výtvarná výchova	1	1	1	1	1	1	1			7
	hudobná výchova	1	1	1	1	1	1	1			7
	výchova umením								0,5	0,5	1
											15
Zdravie a pohyb	telesná výchova	2	2	2	2	2	2	2	2	2	18
											18
Spolu povinná časť		19	23	25	25	26	27	28	29	29	231
Školský vzdelávací program											
Voliteľné hodiny		4	2	2	2	4	5	4	3	3	29
Spolu : povinná časť + voliteľné hodiny		23	25	27	27	30	32	32	32	32	260

POZNÁMKY

1. Trieda sa môže deliť v každom predmete na skupiny podľa podmienok školy.
2. Vyučovacia hodina má 45-minút v tomto rozdelení učebného plánu. Škola si môže zvoliť vlastnú organizáciu vyučovania, napr. vyučovacie bloky.
3. Učebné predmety, ktoré majú počet hodín v týždni 0,5 je možné riešiť ako 1 – hodinové, každý druhý týždeň alebo ich spojiť blokovou výučbou.
4. Pracovné vyučovanie: možno vyučovať v dvojhodinových celkoch každý druhý týždeň.
5. Cudzí jazyk - vyučuje sa jeden z jazykov: anglický, nemecký, francúzsky, ruský, španielsky a taliansky.
6. Predmety etická výchova a náboženská výchova sa vyučujú v skupinách.
7. Na cirkevných školách sa vyučuje náboženstvo ako samostatný predmet.

8. Predmet výtvarná výchova možno vyučovať v dvojhodinových celkoch každý druhý týždeň.
9. Pri vyučovaní výtvarnej výchovy na počítačoch, delíme triedu na skupiny tak, aby pri jednom počítači sedel jeden žiak.

8. Organizačné podmienky na vzdelávanie

Formy organizácie primárneho vzdelávania – ISCED1 upravuje § 29 § 30 Zákona o výchove a vzdelávaní z roku 2008. Základná škola sa člení na typy: ZŠ so všetkými ročníkmi (plnoorganizovaná základná škola) a ZŠ, ktorá nemá všetky ročníky (neplnoorganizovaná základná škola, t.j. menejtriedna ZŠ). Prvý stupeň základnej školy tvorí spravidla prvý až štvrtý ročník.

9. Povinné personálne zabezpečenie primárneho vzdelávania

Uskutočnenie štátneho vzdelávacieho programu školského stupňa si vyžaduje také zodpovedajúce personálne podmienky, ktoré zabezpečia jeho pedagogickú efektívnosť a kooperatívne sociálne vzťahy medzi účastníkmi procesu vzdelávania. Ide o nasledujúce ciele personálne podmienky, ku ktorým majú školy smerovať.

Pedagogickí zamestnanci :

- spĺňajú kvalifikačné požiadavky stanovené vyššie uvedeným zákonom,
- preukazujú predmetné a edukačnovedecké odborové spôsobilosti i praktické iniciačné odborové, t. j. učiteľské spôsobilosti, ktoré kvalitne a účinne uplatňujú pri výkone vyučovateľských funkcií: v plánovaní výučby (najmä spôsobilosť projektovať ciele obsahového celku a vyučovacie hodiny), organizovať výučbu (najmä spôsobilosť motivovať, komunikovať hodnotové postoje, usmerňovať myšlienkové postupy žiakov, poskytovať im spätnú väzbu, udržiavať neformálnu disciplínu žiakov) a spôsobilosť vyhodnocovať výučbu (najmä spôsobilosť diagnostikovať úroveň vstupnej a výstupnej vzdelanosti, hodnotiť žiacke výkony a sociálne správanie sa, posudzovať vlastnú vyučovateľskú činnosť),
- riadia svoj osobnostný a vzdelanostný sebarozvoj a celoživotné učenie sa v odbore, učiteľstva,
- sú schopní ako súčasť učiteľského zboru a celkovej učiacej sa a znalostnej organizácie - školy spolupracovať a spoluutvárať vzájomne podporné pracovné prostredie pri operatívnom riešení pracovných problémov.

Odbornú pomoc žiakom a rodičom poskytujú:

- špeciálny pedagóg, asistent učiteľa, školský špeciálny pedagóg, školský psychológ, liečebný pedagóg, logopéd, výchovný poradca, terapeut.

Vedúci pedagogickí zamestnanci:

- vytvárajú (svojimi manažérskymi spôsobilosťami) predpoklady pre kvalitne fungujúce a motivované spolupracujúce spoločenstvo v škole s klímou náročnej profesionality a s podporujúcim pracovným prostredím,
- vytvárajú podmienky pre svoj odborný a osobnostný rast, ako aj všetkých členov kolektívu vzhľadom na ich osobný záujem a potreby školy.

10. Povinné materiáľno-technické a priestorové zabezpečenie

Dôležitou podmienkou pre uskutočňovanie štátného vzdelávacieho programu je primerané materiáľno-technické a priestorové vybavenie školy:

- učebne (triedy) vybavené viacúčelovým – polyfunkčným zariadením,
- špeciálne učebne a ostatné priestory (v súlade s poslaniami školy),
- učebňu/-ne s upraveným bezpečným povrchom podlahy pre potreby telesnej výchovy vybavené potrebným náradím a cvičebným náčiním,
- technicko-pracovné učebne s potrebným vybavením,
- informačno-študijné centrum (knihnica, médiotéka, komputerizovaný študijno-informačný systém, učebňa informatiky),
- priestory pre aktívne využitie voľného času, spoločné činnosti a relaxáciu,
- priestory pre hromadné stretávanie sa žiakov celej školy alebo tried, učiteľov a rodičov,
- priestory pre záujmovú činnosť po vyučovaní (pre školský klub, pre záujmové krúžky),
- priestory pre mimoprogramovú reprezentačnú činnosť žiakov (volejbalové ihrisko, tenisový kurt ap.)
- priestory pre prípravné práce učiteľa a jeho relaxáciu, priestory pre uloženie pomôcok,
- priestory pre vedenie školy a potrebných nepedagogických pracovníkov (miestnosť riaditeľa, zástupcu, hospodára, správcu siete a pod.) s náležitým zariadením a vybavením,
- priestory pre odkladanie odevov a obuvi (šatne),
- spoločné priestory pre hygienu, vrátane WC, žiakov a žiačky a učiteľov a učiteľky, spoločné stravovanie, priestor pre riešenie zdravotných problémov,
- ďalšie pomocné priestory pre zaistenie chodu školy,
- učebnice, didaktické pomôcky, informačná a komunikačná technika, ďalšie pomôcky a zariadenia.

11. Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia v škole

Nevyhnutnosťou pre uskutočnenie ŠVP je zabezpečenie vhodnej štruktúry pracovného režimu a odpočinku žiakov a učiteľov, vhodného režimu vyučovania s rešpektovaním hygieny učenia sa, zdravého prostredia učební (tried) a ostatných priestorov školy podľa platných technických a hygienických noriem – zodpovedajúca svetelnosť, teplota, nehučnosť, čistota, vetranie, hygienické vybavenie priestorov, primeraná veľkosť sedacieho a pracovného nábytku. Dôležitý je vhodný stravovací a pitný režim žiakov (podľa vekových a individuálnych potrieb žiakov a učiteľov). Bezpečnosť a ochranu zdravia zaručuje aktívna ochrana žiakov pred úrazmi, dostupnosť prvej pomoci z materiálneho aj ľudského hľadiska, vrátane kontaktov na lekára, či iných špecialistov. Nevyhnutné je dodržiavanie zákazu fajčenia, pitia alkoholu a používanie iných škodlivín v škole a v okolí a výrazné označenie všetkých nebezpečných predmetov a častí využívaných priestorov a pravidelná bezpečnostná kontrola.

12. Osobitosti a podmienky na výchovu a vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

Žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami je žiak, u ktorého je potrebné zabezpečiť ďalšie zdroje na podporu efektívneho vzdelávania. Použitie ďalších zdrojov

umožní vytvoriť kvalitatívne nové prostredie, zodpovedajúce potrebám žiakov, ktorí si vyžadujú špeciálny prístup vo vzdelávaní. Špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby sú u žiaka diagnostikované školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie.

Špeciálnou výchovno-vzdelávacou potrebou je požiadavka na úpravu podmienok (obsahu, foriem, metód, prostredia a prístupov) vo výchove a vzdelávaní pre žiaka. Špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby vyplývajú zo zdravotného znevýhodnenia alebo nadania alebo vývinu žiaka v sociálne znevýhodnenom prostredí, zohľadnenie ktorých mu zabezpečí rovnocenný prístup k vzdelávaniu, primeraný rozvoj schopností alebo osobnosti ako aj dosiahnutie primeraného stupňa vzdelania a primeraného začlenenia do spoločnosti.

Žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami je spravidla:

- 1) žiak so zdravotným znevýhodnením, t.j.
  - žiak so zdravotným postihnutím (s mentálnym postihnutím, so sluchovým postihnutím, so zrakovým postihnutím, s telesným postihnutím, s narušenou komunikačnou schopnosťou, s autizmom alebo inými pervazívnymi vývinovými poruchami, s viacnásobným postihnutím)
  - žiak chorý alebo zdravotne oslabený, žiak s vývinovými poruchami (poruchou aktivity a pozornosti, s vývinovou poruchou učenia, s oneskoreným alebo nerovnomerným psychomotorickým vývinom), žiak s intelektovým výkonom v hraničnom pásme, žiak s poruchou správania,
- 2) žiak zo sociálne znevýhodneného prostredia
- 3) žiak s nadaním

Ďalšie zdroje sú rôzneho druhu, predovšetkým:

- a) zabezpečenie odborného prístupu vo vzdelávaní t.j. včasná špeciálnopedagogická, psychologická, medicínska diagnostika, vzdelávanie podľa individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu - individuálna a skupinová práca so žiakom, používanie špeciálnych metód a foriem vyučovania, úprava vzdelávacieho obsahu, zaradenie špeciálnych vyučovacích predmetov, špecifický postup v hodnotení vzdelávacích výsledkov, aplikácia alternatívnych foriem komunikácie, úzka spolupráca s rodičmi a iné, podľa individuálnej potreby konkrétneho žiaka, vyplývajúcej z odbornej diagnostiky;
- b) materiálne, ktoré zahŕňajú špeciálne učebnice, špeciálne vyučovacie pomôcky, kompenzačné pomôcky, prístroje, úpravy prostredia (napr. bezbariérový prístup) a iné;
- c) personálne t.j. odborný servis špeciálneho pedagóga, školského špeciálneho pedagóga, logopéda, liečebného pedagóga, asistenta učiteľa, školského psychológa, ďalej nižší počet žiakov v triede, v prípade individuálnej integrácie zníženie maximálneho počtu žiakov v triede, odborná príprava učiteľov a iné;
- d) finančné na zabezpečenie špeciálnych materiálnych, odborných a personálnych podmienok.

12.1 Výchova a vzdelávanie žiakov so zdravotným znevýhodnením

Cieľom výchovy a vzdelávania žiakov so zdravotným znevýhodnením je okrem všeobecných cieľov, vychovávať a vzdelávať týchto žiakov tak, aby čo najviac rozvinuli vlastné kompenzačné mechanizmy, aby plnohodnotne vnímali, prežívali vlastný život a aby sa stali tvorcami hodnôt, ktoré vytvoria cieľavedomou činnosťou.

Výchova a vzdelávanie žiakov so zdravotným znevýhodnením sa uskutočňuje:

- a) v školách pre žiakov so zdravotným znevýhodnením; tieto školy sú špeciálne školy,
- b) v ostatných školách:
  1. v špeciálnych triedach, ktoré sa zriaďujú spravidla pre žiakov s rovnakým druhom zdravotného znevýhodnenia; časť výchovno-vzdelávacieho procesu sa môže uskutočňovať v triede spoločne s ostatnými žiakmi školy; niektoré vyučovacie predmety alebo činnosti môže žiak absolvovať mimo špeciálnej triedy,
  2. v triedach alebo výchovných skupinách spolu s ostatnými žiakmi školy; ak má takýto žiak špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby, vzdeláva sa podľa individuálneho vzdelávacieho programu, ktorý vypracúva škola v spolupráci so školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie; zákonný zástupca žiaka má právo sa s týmto programom oboznámiť.

Vo všetkých organizačných formách vzdelávania je potrebné vytvárať žiakom so zdravotným znevýhodnením špecifické podmienky pre ich úspešné vzdelávanie a uspokojovanie ich špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb, najmä:

- všeobecné ciele vzdelávania v jednotlivých vzdelávacích oblastiach a kompetencie sa prispôsobujú individuálnym osobitostiam žiakov so zdravotným znevýhodnením,
- pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou, so sluchovým, zrakovým, telesným alebo mentálnym postihnutím a pre žiakov s autizmom sa môžu v základnej škole pre žiakov s príslušným postihnutím otvárať triedy prípravného ročníka,
- v prípade potreby žiakov so zdravotným znevýhodnením možno predĺžiť dĺžku vzdelávania až o dva roky,
- v rámci školských vzdelávacích programov špeciálnych škôl a základných škôl, v ktorých sa vzdelávajú žiaci so zdravotným znevýhodnením sa zaraďujú špecifické predmety (individuálna logopedická starostlivosť, individuálne logopedické cvičenia, individuálna tyfopedická starostlivosť, individuálna hra na hudobnom nástroji, posunkový jazyk, komunikačné zručnosti, dorozumievacie zručnosti, rozvíjanie komunikačných schopností, rozvíjanie sociálnych zručností, rozvoj psychomotorických zručností, dramatická výchova a iné),
- žiaci so zdravotným znevýhodnením, ktorí nemôžu splniť požiadavky príslušných vzdelávacích oblastí a štandardov, sa vzdelávajú podľa individuálnych vzdelávacích programov.
- u žiakov so zdravotným znevýhodnením je možné voliteľné hodiny využiť aj na intenzívne vzdelávanie v určitej vzdelávacej oblasti v rámci individuálneho vzdelávacieho programu žiaka.
- v prípade individuálnej integrácie v bežnej triede základnej školy môže školský špeciálny pedagóg na vyučovacích hodinách podľa potreby pracovať so žiakom / žiakmi so zdravotným znevýhodnením individuálne alebo v skupinkách podľa individuálneho vzdelávacieho programu žiaka/žiacov. Obsah, formy a postup vyučovania konzultuje s príslušným učiteľom.

- u žiakov so zdravotným znevýhodnením môže školský špeciálny pedagóg, liečebný pedagóg, logopéd, školský psychológ v rámci vyučovania pracovať individuálne s vybranými žiakmi s cieľom systematickej, intenzívnej korekcie, terapie alebo reedukácie postihnutia, resp. poruchy.
- v prípade potreby si školy, v ktorých sa vzdelávajú žiaci so zdravotným znevýhodnením, vo svojich školských vzdelávacích programoch, vypracovaných pre týchto žiakov, môžu zvýšiť počet voliteľných hodín o 1 až 3 hodiny týždenne.
- u žiakov so zdravotným znevýhodnením si stanovuje učiteľ dĺžku a štruktúru vyučovacej hodiny flexibilne, zohľadňujúc momentálny psychický stav, správanie a potreby žiakov, ktoré sú dôsledkom ich zdravotného znevýhodnenia.
- v procese výchovy a vzdelávania žiakov so zdravotným znevýhodnením sa podľa druhu zdravotného znevýhodnenia a individuálnej potreby môžu uplatňovať alternatívne formy komunikácie (posunkový jazyk, Braillovo písmo, náhradné formy komunikácie).
- predmet hudobná výchova sa v základných školách pre sluchovo postihnutých s prihliadnutím na sluchové postihnutie nie je povinný. Namiesto hudobnej výchovy sa môže vyučovať sluchová výchova, rytmicko-pohybová výchova alebo pohybovo-dramatická výchova.
- u žiakov s vývinovými poruchami správania, ktorí sa vzdelávajú v špeciálnej škole alebo špeciálnej triede, je možné na vyučovaní technickej výchovy v prípade potreby rozdeliť triedu na 2 podskupiny.

Základné podmienky vzdelávania žiakov so zdravotným znevýhodnením v bežných triedach základných škôl (integrované vzdelávanie)

Ak je zdravotné znevýhodnenie žiaka takého charakteru, že je mu potrebné vytvoriť špeciálne podmienky na vzdelávanie, takýto žiak má špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby a musí byť na škole evidovaný ako žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, za podmienky súhlasu jeho zákonného zástupcu.

Potvrdenie o tom, že žiak má špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby vydáva podľa kompetencií školské zariadenie výchovného poradenstva a prevencie na základe odborného vyšetrenia.

Žiak, ktorý má špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby, musí mať vypracovaný individuálny výchovno-vzdelávací program. Individuálny výchovno-vzdelávací program vypracováva škola spoločne so školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie podľa kompetencií.

Žiak môže mať špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby počas celého vzdelávacieho cyklu alebo len počas limitovaného obdobia, čo sa posudzuje na základe výsledkov odborného vyšetrenia školského zariadenia výchovného poradenstva a prevencie.

Žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktorý sa vzdeláva v bežnej triede základnej školy, musí mať zabezpečené odborné personálne, materiálne, priestorové a organizačné podmienky v rozsahu a kvalite zodpovedajúcej jeho individuálnym potrebám.

Riaditeľ školy je povinný pri výchove a vzdelávaní takéhoto žiaka zabezpečiť systematickú spoluprácu školy so školským zariadením výchovnej prevencie a poradenstva. Podľa potreby

škola môže spolupracovať aj so špeciálnou školou.

Individuálny výchovno-vzdelávací program

- je súčasťou povinnej dokumentácie žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, individuálne integrovaného v bežnej triede základnej školy. Je to dokument, ktorého účelom je plánovanie vzdelávania žiaka podľa jeho špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb.

Individuálny výchovno-vzdelávací program obsahuje:

- základné informácie o žiakovi a vplyve jeho diagnózy na výchovno-vzdelávací proces;
- požiadavky na úpravu prostredia školy a triedy;
- modifikáciu učebného plánu a učebných osnov;
- aplikáciu špeciálnych vzdelávacích postupov;
- špecifické postupy hodnotenia učebných výsledkov žiaka;
- špecifiká organizácie a foriem vzdelávania;
- požiadavky na zabezpečenie kompenzačných pomôcok a špeciálnych učebných pomôcok ;
- zabezpečenie servisu odborníkov – špeciálneho pedagóga, liečebného pedagóga, psychológa, logopéda a iných.

Všetky špecifické úpravy sa vypracovávajú v individuálnom rozsahu a kvalite tak, aby zodpovedali špeciálnym výchovno-vzdelávacím potrebám konkrétneho žiaka.

Individuálny výchovno-vzdelávací program vypracováva triedny učiteľ v spolupráci so špeciálnym pedagógom, prípadne ďalšími zainteresovanými odbornými pracovníkmi podľa potreby a so školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie.

Ak je žiakovi so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami potrebné prispôbiť obsah a formy vzdelávania v jednom alebo viacerých vyučovacích predmetoch, vypracuje vyučujúci daného predmetu v spolupráci so špeciálnym pedagógom ako súčasť individuálneho vzdelávacieho programu *Úpravu učebných osnov konkrétneho predmetu*. Jedná sa o úpravu obsahu vzdelávania žiaka, t. j. vychádza sa z učebných osnov predmetu. Vyučujúci učiteľ v spolupráci so špeciálnym pedagógom vypracuje postupnosť krokov pri preberaní učiva príslušného predmetu. Úprava učebných osnov predmetu, ktorá je súčasťou individuálneho vzdelávacieho programu, sa vypracováva len pre tie vyučovacie predmety, v ktorých žiak nemôže postupovať podľa učebných osnov daného ročníka.

Individuálny výchovno-vzdelávací program sa v priebehu školského roka môže upravovať a dopĺňovať podľa aktuálnych špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb žiaka. Úpravy výchovno-vzdelávacieho programu sú výsledkom odborných konzultácií všetkých zainteresovaných odborníkov a oboznamuje sa s nimi aj zákonný zástupca žiaka.

Individuálny výchovno-vzdelávací program podpisuje riaditeľ školy, triedny učiteľ, špeciálny pedagóg a zákonný zástupca žiaka.

Individuálny výchovno-vzdelávací program môže mať vypracovaný aj žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktorý je žiakom špeciálnej školy alebo špeciálnej triedy v prípade, že nemôže vzhľadom na svoje zdravotné znevýhodnenie plniť požiadavky príslušných vzdelávacích oblastí a štandardov.

12.2 Výchova a vzdelávanie detí a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia

Sociálne znevýhodnené prostredie (znevýhodnenie chudobou alebo kultúrou)

- definujeme ako prostredie, ktoré vzhľadom na sociálne a jazykové podmienky nedostatočne stimuluje rozvoj mentálnych, vôľových a emocionálnych vlastností jednotlivca, nepodporuje jeho efektívnu socializáciu a neposkytuje dostatok primeraných podnetov pre rozvoj osobnosti. Spôsobuje sociálno-kultúrnu depriváciu, deformuje intelektuálny, mravný a citový rozvoj jednotlivca a z aspektov edukácie ho z týchto dôvodov považujeme za osobu so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Špeciálne edukačné potreby dieťaťa sú požiadavky na špeciálne usporiadanie podmienok, organizácie a realizácie výchovno-vzdelávacieho procesu tak, aby zodpovedali osobitostiam žiaka, ktorého telesný, psychický alebo sociálny vývin sa výrazne líši od štandardného vývinu.

Sociálne znevýhodnené prostredie je pre žiaka rodina:

- ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi a príjem rodiny je najviac vo výške životného minima,
- v ktorej aspoň jeden z rodičov (alebo opatrovník) patrí do skupiny znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie,
- v ktorej najvyššie ukončené vzdelanie rodičov je základné, alebo aspoň jeden z rodičov nemá ukončené základné vzdelanie,
- ktorá má neštandardné bytové a hygienické podmienky (napr. žiak nemá vyhradené miesto na učenie, nemá vlastnú posteľ, nie je zavedená elektrická prípojka a pod.).

Výchova a vzdelávanie žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia (ďalej SZP)

Špecifickým cieľom výchovy a vzdelávania žiakov zo SZP je prostredníctvom eliminácie alebo odstránenia hendikepov vyplývajúcich zo sociálneho znevýhodnenia (komunikačné schopnosti, kultúrne a sociálne vylúčenie, nedostatočné hygienické návyky...) dosiahnuť primeraný rozvoj ich schopností.

Uskutočňuje sa:

- v školách s nultým ročníkom pre šesťročné deti nedosahujúce školskú spôsobilosť, pre ktoré sa vypracováva individuálny vzdelávací program, v spolupráci so školským zariadením výchovnej prevencie a poradenstva; zákonný zástupca žiaka má právo sa s týmto programom oboznámiť a po absolvovaní nultého ročníka určiť ďalší spôsob vzdelávania žiaka berúc do úvahy výsledky odborných posúdení dosiahnutej úrovne školskej spôsobilosti
- v školách v bežných triedach spoločne s ostatnými žiakmi školy podľa individuálneho vzdelávacieho programu, ktorý vypracúva škola v spolupráci so školským zariadením výchovnej prevencie a poradenstva; zákonný zástupca žiaka má právo sa s týmto programom oboznámiť.

Špecifické podmienky pre vzdelávanie detí zo SZP

- zabezpečiť pred vstupom do základnej školy testovanie školskej spôsobilosti výlučne pedagogicko-psychologickými poradňami na základe sociálno-kultúrne nezávislých testov školskej spôsobilosti pre 6 – 7 ročné deti, ktoré rešpektujú špecifiká v oblasti poznania a skúseností detí so sociálne znevýhodneného prostredia, najmä u detí z prostredia národnostných menšín

- prispôbiť úrovni dieťaťa obsah a metódy vzdelávania v nulťom ročníku s cieľom dosiahnuť kompenzáciu deficitu
- znížiť počet žiakov v bežnej triede, aby sa umožnila vyššia miera individuálneho prístupu k žiakovi,
- realizovať celodenný výchovný systém s možnosťou zmysluplného trávenia voľného času a pomoci pri príprave na vyučovanie,
- zabezpečiť asistenta učiteľa, ktorý v prípade detí zo zmiešaného národnostného prostredia ovláda aj ich materinský jazyk ,
- vytvoriť edukačné prostredie rešpektujúce sociálne, kultúrne a jazykové špecifiká detí zo SZP
- pri vytváraní školských vzdelávacích programov zohľadňovať sociálne a kultúrne prostredie a potreby detí zo SZP
- realizovať programy orientované na zlepšenie spolupráce rodičov (predovšetkým rómskych) detí so základnou školou,
- zabezpečiť spoluprácu s neformálnymi komunitnými centrami, ktoré sa zaoberajú vzdelávaním detí vrátane materských centier pre budúce matky a matky s deťmi.
- podporiť vzdelávacie programy multikultúrnej výchovy a výchovy proti predsudkom, a programy implementovať ako súčasť školského vzdelávacieho programu,

Ďalšie podmienky

a) *personálne podmienky*: pedagóg cielene pripravený na vzdelávanie detí zo SZP, spolupráca so špecialistami - špeciálny pedagóg, psychológ, logopéd, terapeut, asistent učiteľa a iní odborníci ,

b) *materiálne podmienky*: špeciálne doplnkové učebné pomôcky, učebnice, pracovné listy, prípadne iné pomôcky,

c) *odborné a organizačné podmienky*: včasná špeciálno-pedagogická, psychologická a sociálna diagnostika, špeciálne metódy a formy vzdelávania - individuálna a skupinová práca kooperatívne učenie, špecifické vyučovacie predmety, vzdelávanie podľa individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu, spolupráca s poradenskými zariadeniami,

Ak je žiakovi so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami potrebné prispôbiť obsah a formy vzdelávania v jednom alebo viacerých vyučovacích predmetoch, vypracuje vyučujúci daného predmetu v spolupráci s asistentom učiteľa a so špeciálnym pedagógom ako súčasť individuálneho vzdelávacieho programu *Úpravu učebných osnov konkrétneho predmetu*. Ide o úpravu obsahu vzdelávania žiaka, t. j. vychádza sa z učebných osnov predmetu. Vyučujúci učiteľ v spolupráci so špeciálnym pedagógom vypracuje postupnosť krokov pri preberaní učiva príslušného predmetu. Úprava učebných osnov predmetu, ktorá je súčasťou individuálneho vzdelávacieho programu, sa vypracováva len pre tie vyučovacie predmety, v ktorých má žiak problémy vyplývajúce so sociálnych a kultúrnych hendikepov, prípadne potrebuje iné úpravy. Individuálny výchovno-vzdelávací program sa v priebehu školského roka môže upravovať a dopĺňať podľa aktuálnych špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb žiaka. Zmeny je potrebné konzultovať so všetkými zainteresovanými odborníkmi a oboznámiť s nimi zákonného zástupcu žiaka. Individuálny výchovno-vzdelávací program podpisuje riaditeľ školy, triedny učiteľ, špeciálny pedagóg a zákonný zástupca žiaka.

Individuálny výchovno-vzdelávací program je súčasťou povinnej dokumentácie žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, individuálne integrovaného v bežnej triede

základnej školy. Je to dokument, ktorého účelom je plánovanie vzdelávania žiaka podľa jeho špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb.

Obsahuje:

- základné informácie o žiakovi a vplyve jeho sociálne znevýhodneného prostredia na výchovno-vzdelávací proces;
- modifikáciu učebného plánu a učebných osnov;
- aplikáciu špeciálnych vzdelávacích postupov;
- špecifické postupy hodnotenia učebných výsledkov žiaka;
- špecifiká organizácie a foriem vzdelávania;
- požiadavky na zabezpečenie doplnkových učebných pomôcok
- zabezpečenie servisu odborníkov – asistenta učiteľa, špeciálneho pedagóga, psychológa, a iných špecialistov.

Všetky špecifické úpravy sa vypracovávajú tak, aby zodpovedali špeciálnym výchovno-vzdelávacím potrebám konkrétneho žiaka.

Individuálny výchovno-vzdelávací program vypracováva triedny učiteľ v spolupráci so špeciálnym pedagógom, asistentom učiteľa, prípadne ďalšími zainteresovanými odbornými pracovníkmi podľa potreby.

12.3 Výchova a vzdelávanie detí a žiakov s nadaním

Cieľom výchovy a vzdelávania žiakov s nadaním je dosiahnuť optimálny rozvoj ich nadania a pripraviť ich na tvorivé využitie tohto nadania v prospech spoločnosti. Okrem rozvoja výkonných charakteristík nadania sa kladie dôraz na harmonický osobnostný vývin nadaných detí a žiakov, ich emocionálne charakteristiky i sociálne vzťahy.

Výchova a vzdelávanie žiakov s nadaním sa na úrovni primárneho vzdelávania uskutočňuje:

- a) v základných školách so zameraním na rozvoj všeobecného intelektového nadania,
- b) v ostatných školách:
  1. v triedach so zameraním na rozvoj všeobecného intelektového nadania,
  2. v triedach s rozšíreným vyučovaním cudzích jazykov,
  3. v triedach s rozšíreným vyučovaním estetickovýchovných predmetov,
  4. v športových triedach zameraných na športy, ktoré si vyžadujú skorú špecializáciu,
- c) v triedach alebo výchovných skupinách spolu s ostatnými žiakmi školy (individuálna a skupinová integrácia).

Žiaci tried podľa bodu b) môžu časť vyučovania absolvovať mimo týchto tried spolu s ostatnými žiakmi školy. Nadaní žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami vzdelávaní v triedach podľa bodu c) postupujú podľa individuálneho alebo skupinového výchovno-vzdelávacieho programu, ktorý vypracúva triedny učiteľ v spolupráci s príslušným odborným pedagógom, resp. so zariadením výchovného poradenstva a prevencie.

Podľa individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu postupujú všetci nadaní žiaci, ktorí majú okrem nadania špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby vyplývajúce zo zdravotného znevýhodnenia alebo sociálne znevýhodneného prostredia. V ich individuálnom výchovno-vzdelávacom programe treba zohľadniť všetky druhy ich špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb.

Vo všetkých organizačných formách vzdelávania je potrebné vytvárať žiakom s nadaním špecifické podmienky pre úspešné rozvíjanie ich nadania a optimalizáciu vývinu ich osobnosti, najmä:

- Špecifikovať v školskom vzdelávacom programe, resp. v individuálnom vzdelávacom programe ciele vzdelávania s ohľadom na druh a stupeň rozvíjaného nadania a na potrebu všestranného osobnostného rozvoja nadaných žiakov;
- Zabezpečiť vzdelávanie nadaných žiakov materiálne, metodicky i personálne;
- Pri výchove a vzdelávaní intelektovo nadaných žiakov spolupracovať so psychológom, pri výchove a vzdelávaní umelecky nadaných žiakov s odborným pedagógom konkrétnej umeleckej disciplíny, pri výchove a vzdelávaní športovo nadaných žiakov so športovým trénerom;
- Stanoviť jednoznačné kritériá pre prijímanie nadaných žiakov do konkrétneho rozvíjajúceho programu v súlade so všeobecne záväznými rezortnými predpismi (všeobecne intelektovo nadaní žiaci sú diagnostikovaní zariadením výchovného poradenstva a prevencie na základe záväzných psychologických kritérií, do tried s rozšíreným vyučovaním sa žiaci prijímajú na základe pedagogického posúdenia ich vedomostnej úrovne a overenia špeciálnych schopností a zručností, v prípade športovo nadaných aj overenia zdravotnej spôsobilosti);
- Akceptovať nadaných žiakov a rešpektovať špecifiká ich osobností a správania;
- Rozvíjať a stimulovať všeobecné i špeciálne schopnosti žiakov;
- Za tým účelom upraviť učebný plán rozšírením dotácie predmetov, na ktorých rozvoj je školský vzdelávací program zameraný, resp. zaradením ďalších predmetov (obohatenie, práca s počítačom, cudzí jazyk, dramatická výchova ap.);
- Dbáť na všestranný rozvoj osobnosti nadaných žiakov, a to v oblasti pohybovej, kognitívnej, motivačnej, vôľovej emocionálnej i sociálnej;
- Umožniť zaškolenie intelektovo nadaných žiakov pred dovŕšením šiesteho roku veku na základe psychologického vyšetrenia;
- Umožniť intelektovo nadaným žiakom postúpiť do vyššieho ročníka bez absolvovania predchádzajúceho ročníka, alebo absolvovať dva ročníky v priebehu jedného školského roku, a tak skrátiť dobu primárneho vzdelávania;
- Umožniť žiakom v súlade s ich nadaním vzdelávať sa v konkrétnych predmetoch podľa rozšírených učebných osnov (čo môže byť upravené v školskom, skupinovom alebo individuálnom vzdelávacom programe);
- Zamestnávať žiakov zmysluplne, zadávať im stimulujúce úlohy a využívať pedagogické postupy zamerané na rozvoj samostatnosti a tvorivosti žiakov (napr. projektové vyučovanie);
- Akceptovať vlastné postupy žiakov, ktoré vedú k žiaducim výsledkom, aj keď sa líšia od bežne používaných;
- viesť žiakov k realistickému hodnoteniu vlastných schopností i výsledkov svojej práce;
- viesť žiakov k vzájomnej spolupráci;

Základné podmienky vzdelávania žiakov s nadaním v bežných triedach základných škôl (integrované vzdelávanie)

Ak si rozvoj nadania žiaka bežnej triedy vyžaduje vytvoriť mu na vzdelávanie špeciálne podmienky, jedná sa o žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, čo musí byť

potvrdené odborným vyšetrením. Zaradenie takéhoto žiaka do programu pre nadaných žiakov je možné iba s informovaným súhlasom jeho zákonného zástupcu.

Pre integrovaného nadaného žiaka je treba vypracovať individuálny výchovno-vzdelávací program, prípadne môže postupovať podľa skupinového výchovno-vzdelávacieho programu, ak je v triede integrovaná skupina nadaných žiakov s rovnakým druhom nadania. Za vypracovanie týchto programov je zodpovedný triedny učiteľ v spolupráci s pedagógom špecializovaným na prácu s nadanými žiakmi. Podľa potreby sa na jeho vypracovaní podieľa príslušný odborný pedagóg a zariadenie výchovného poradenstva a prevencie.

Individuálny výchovno-vzdelávací program môže žiakovi v súlade s jeho nadaním umožniť akcelerované vzdelávanie. Okrem postupu do vyššieho ročníka alebo absolvovania dvoch ročníkov v priebehu jedného školského roku možno nadaného žiaka:

- vzdelávať sa v konkrétnych predmetoch podľa učebného plánu vyšších ročníkov,
- postupovať v konkrétnych predmetoch podľa osnov vyššieho ročníka,
- vzdelávať sa v konkrétnych predmetoch v triedach vyššieho ročníka.

Vo všeobecnosti sa však dáva prednosť tzv. rozširujúcemu, resp. obohacujúcemu vzdelávaniu, čo znamená:

- zaradiť do individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu predmety, ktoré nie sú v učebnom pláne bežných žiakov,
- doplniť záväzné učebné osnovy jednotlivých predmetov o nové témy zodpovedajúce nadaniu žiaka a možnostiam školy, resp. regiónu.

Individuálny výchovno-vzdelávací program

Individuálny výchovno-vzdelávací program je súčasťou povinnej dokumentácie žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami individuálne integrovaného v bežnej triede základnej školy. Je to dokument, ktorého účelom je plánovanie vzdelávania žiaka podľa jeho špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb.

Individuálny výchovno-vzdelávací program nadaného žiaka obsahuje:

- základné informácie o žiakovi,
- špecifikáciu druhu a štruktúry jeho nadania, s opisom silných a slabých stránok žiakovej osobnosti
- modifikáciu učebných plánov a učebných osnov,
- špecifiká organizácie a foriem vzdelávania,
- špecifiká hodnotenia žiaka,
- požiadavky na zabezpečenie špeciálnych učebných pomôcok,
- zabezpečenie spolupráce s príslušnými odborníkmi (podľa druhu rozvíjaného nadania).

Individuálny výchovno-vzdelávací program možno v priebehu školského roka spresňovať formou časovo-tematických plánov. Podľa aktuálneho vývinu nadania žiaka možno program priebežne meniť a upravovať.

V individuálnom výchovno-vzdelávacom programe nadaného žiaka s ďalšími špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (nadaného žiaka so zdravotným znevýhodnením alebo nadaného žiaka zo sociálne znevýhodneného prostredia) musia byť zohľadnené aj tieto potreby a program má okrem rozvoja nadania zabezpečiť aj kompenzáciu nedostatkov žiaka.

Skupinový výchovno-vzdelávací program

Ak sú v bežnej triede integrované vzdelávaní viacerí žiaci s rovnakým druhom nadania, môžu postupovať podľa skupinového výchovno-vzdelávacieho programu, ktorý môže byť formulovaný ako súčasť školského vzdelávacieho programu. Obsahuje:

- modifikáciu učebných plánov a učebných osnov,
- špecifiká organizácie a foriem vzdelávania,
- špecifiká hodnotenia žiakov,
- požiadavky na zabezpečenie špeciálnych učebných pomôcok,
- zabezpečenie spolupráce s príslušnými odborníkmi (podľa druhu rozvíjaného nadania).

V individuálnej dokumentácii každého žiaka však musia byť okrem základných informácií o ňom uvedené aj informácie o špecifikácii druhu a štruktúry jeho nadania, s opisom silných a slabých stránok jeho osobnosti.

Ak je v skupine nadaných žiakov žiak s ďalšími špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, musí postupovať podľa individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu.

13. Zásady a podmienky pre vypracovanie školských vzdelávacích programov

Školský vzdelávací program základnej školy vydáva jej riaditeľ po prerokovaní v pedagogickej rade školy, rade školy a po písomnom súhlase zriaďovateľa školy podľa školského zákona.

Riaditeľ školy zodpovedá na základe dohody s vyššie uvedenými subjektmi za súlad individuálneho školského vzdelávacieho programu so štátnym vzdelávacím programom daného školského stupňa.

Zásady pre rozpracovanie školského vzdelávacieho programu (ŠkVP)

- 1.) ŠkVP si vypracováva škola na základe všeobecne platného a všeobecne záväzného štátneho vzdelávacieho programu. V ňom odráža poslanie, funkcie a zameranie svojej školy, ako aj stratégiu, ktorú určuje vedenie školy spolu s miestnym regiónom a miestnou obcou. Zohľadňuje v ňom potreby a možnosti žiakov i pedagogického zboru.
- 2.) ŠkVP je výpoveďou školy o predstave hodnoty a kvality poskytovaného vzdelávania a vzdelania.
- 3.) ŠkVP tvorí spolu celý pedagogický zbor.
- 4.) Pre tvorbu ŠkVP využíva škola voliteľné hodiny a kompletuje si vlastný učebný plán. V učebnom pláne školského stupňa sú využité všetky hodiny, ktoré má miestne škola k dispozícii.
- 5.) Škola môže uplatňovať aj viacero školských učebných plánov v prípade, že má triedy s rôznym zameraním.
- 6.) V učebnom pláne školského stupňa sú uvedené aj tie predmety, ktoré neboli zaradené do celonárodného programu primárneho vzdelávania.
- 7.) V učebnom pláne školského stupňa má byť špecifikovaný aj spôsob uplatnenia prierezových tém.
- 8.) V prípade, že škola doplnila počet hodín pre predmety zaradené do štátneho vzdelávacieho programu, musí škola vypracovať učebné osnovy pre každý predmet.
- 9.) V prípade zaradenia nových predmetov si škola vypracuje učebné osnovy.
- 10.) Škola si môže vytvoriť motto pod názov pre svoj školský vzdelávací program, ktorý má vystihnúť jej vedúcu vzdelávaciu ideu či zdôraznenú hodnotu v programovej ponuke, napr. Elementárna škola v Podhornom Bukovci (Zakladáme vzdelanosť v svornosti a voľnosti), Menejtriedna primárna škola na Kolibe-Bystrici (Zdravím a vzdelaním k pracovnému úspechu), Športová základná škola (Citius – Altius – Fortius /Rýchlejšie – Vyššie – Silnejšie)

Príťažlivé motto alebo ideu svojho programu môže vyvesiť, samozrejme, nad vstupnú bránu školskej budovy.

Školský vzdelávací program školského stupňa má obsahovať tieto náležitosti:

A) Všeobecné údaje

1. Názov vzdelávacieho programu miestnej školy
2. Predkladateľ programu
3. Zriaďovateľ školy
4. Platnosť programového dokumentu
5. Charakteristika školy – je plnotriedna alebo menejtriedna organizovanosť, je veľkosť (celkový počet žiakov, ročníkov, tried), priemerný počet žiakov v triedach, počet kvalifikovaných a nekvalifikovaných učiteľov a ich veková a rodová skladba, štatistika návštevnosti v ostatnom období, umiestnenie budovy a pod.)
6. Vyučovací jazyk školy

B) Charakteristika ŠkVP

7. Školský stupeň vzdelania, ktoré sa dosiahne absolvovaním ŠkVP
8. Stratégia školy a vymedzenie jej poslania, funkcií a cieľov
9. Zameranie, resp. profilácia školy
10. Profil absolventa školského stupňa
11. Kompletný učebný plán školského stupňa,
12. Cieľový program učebnej osnovy každého vlastného predmetu alebo každého rozšíreného obsahu predmetu (uvedený ako rozsiahla príloha k ŠkVP, vrátane:
  - 12.1 Ciele vzorového plánu obsahového modulu, resp. tematického celku a prierezovej tematiky
  - 12.2 Úlohy vzorového plánu typickej vyučovacej hodiny v učebni a mimo učebne
13. Organizačné formy a metódy vyučovania
14. Personálne zabezpečenie chodu školy
15. Priestorové a materiálno-technické podmienky
16. Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov a učiteľov
17. Systém kontroly a hodnotenia žiakov
18. Systém kontroly a hodnotenia zamestnancov školy
19. Požiadavky na kontinuálne vzdelávanie pedagogických a ostatných zamestnancov
20. Podmienky pre špeciálne vzdelávanie žiakov s individuálnymi potrebami